

Statnett SF
Postboks 4904 Nydalen
0423 OSLO

Vår dato: 03.02.2016

Vår ref.: 201502332-41

Arkiv: 611

Deres dato:

Deres ref.:

Saksbehandler:

Anette Ødegård

22959269/anod@nve.no

Tillatelser til å bygge Fjotland transformatorstasjon

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i dag gitt Statnett SF konsesjon og ekspropriasjonstillatelse for å bygge og drive Fjotland transformatorstasjon og å legge om 420 kV-ledningen Erstmyra–Solhom, 420 kV-ledningen Arendal–Solhom og 300 kV-ledningen Kvinen–Solhom inn til Fjotland transformatorstasjon.

NVE gir samtidig tillatelse til en midlertidig ca. 0,25 km lang 300 kV ledning fra Solhom koblingstasjon til Fjotland transformatorstasjon og til å rive 1,2 km dagens 420 kV kraftledning Solhom–Arendal. Statnett fikk i vedtak av 21.5.2015 konsesjon til å rive 300 kV ledningen mellom Erstmyra og Solhom. Denne tillatelsen videreføres i ny konsesjon.

Vedlagt oversendes NVEs tillatelser og ett eksemplar av notatet ”Bakgrunn for vedtak” av i dag. Dokumentene er også å finne på www.nve.no/kraftledninger.

Disse tillatelsene kan påklages, se opplysninger i konsesjonsdokumentet og ekspropriasjonstillatelsen. Eventuelle klager vil bli sendt Dem til uttalelse før saken legges fram for Olje- og energidepartementet.

Vi minner om at ekspropriasjonstillatelsen faller bort hvis skjønn ikke er begjært innen ett år fra endelig vedtak, jf. oreignsloven § 16.

Om byggesaksbehandling

Anlegg for overføring og omforming av elektrisk energi er unntatt fra behandling etter plan og bygningsloven, jf. pbl. § 1-3. Bygg direkte tilknyttet den daglige driften av energianlegg skal derfor byggesaksbehandles. NVE mener det aktuelle bygget faller inn under unntaket i § 1-3, og det skal derfor ikke byggesaksbehandles av kommunen. Aktuelle bygg skal likevel utformes i tråd med relevante krav i forskrift om tekniske krav til byggverk (Byggteknisk forskrift) av 26.03.2010 nr 489. Konsesjonæren er ansvarlig for at forskriftens krav etterfølges.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsvieien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Med hilsen

Siv Sannem Inderberg
seksjonssjef

Anette Ødegård
rådgiver

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg: 5 Anleggskonsesjon
Ekspropriasjonstillatelse
Bakgrunn for vedtak
Orientering om vedtak – hørings- og orienteringsinstanser
Orientering om vedtak – Kvinesdal kommune

Bakgrunn for vedtak

Fjotland transformatorstasjon

Kvinesdal kommune i Vest-Agder fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Statnett SF
Referanse	201502332-35
Dato	03.02.2016
Notatnummer	KN-notat 3/2016
Ansvarlig	Siv Sannem Inderberg
Saksbehandler	Anette Ødegård

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gitt Statnett SF tillatelse til å bygge en ny sentralnettstasjon på Fjotland og bygge om eksisterende ledninger i området. Alle tiltakene ligger i Kvinesdal kommune. NVE mener at fordelene for samfunnet er større enn ulempene.

Hva er det gitt konsesjon til?

Tillatelse omfatter:

- Fjotland transformatorstasjon ca 20 daa.
- En ca. 100 meter lang og fem meter bred adkomstveg til Fjotland transformatorstasjon.
- 3,7 km ny 420 kV kraftledning pga omlegging av eksisterende ledninger fra Solhom koblingsstasjon til Fjotland transformatorstasjon. En midlertidig 250 meter lang 300 kV kraftledning fra Solhom koblingstasjon til mast FM64.
- Ett deponi på 8 daa.

NVE har også gitt ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene.

Hvorfor bygge en ny transformatorstasjon?

Fjotland transformatorstasjon er en del av et større oppgraderingsprosjekt, som innebærer oppgradering av sentralnettet fra Arendal og Kristiansand til Sauda fra 300 til 420 kV. Fjotland transformatorstasjon er nødvendig for å drifte eksisterende og konsesjonsgitte ledninger mellom Ertsmyra og Arendal på 420 kV. NVE mener at 420 kV drift og øvrig oppgradering av nettet på Sør- og Vestlandet mellom Kristiansand og Sauda, vil bidra til gi høy utnyttelse av eksisterende og planlagte mellomlandsforbindelser ved feil/revisjoner i nettet, opprettholde forsyningssikkerheten og tilrettelegge for ny fornybar energi.

Hvordan redusere de negative virkningene av anleggene?

Eksisterende ledninger inn til Solhom koblingsstasjon skal rives slik at totalt omfang av kraftledningstraseer ikke blir vesentlig annerledes enn i dag. NVE setter også vilkår om utarbeidelse om miljø-, transport- og anleggsplan. Planen skal i tillegg beskrive enkle tiltak som reduserer den visuelle virkningen av transformatorbygget og steinfyllingen mot hyttefeltet som er planlagt sør for transformatorstasjonen. NVE har satt vilkår om at det skal gjennomføres trafikksikringstiltak for å redusere ulempene i anleggsfasen. Det skal bygges en ny busslomme og lages en ny gangveg på motsatt side av fylkesvegen ved Åsheim og fylkesveg 465 skal utvides nord for Lindefjell-Gunsteinsli.

Innsigelse

Kvinesdal kommune har fremmet innsigelse til tiltaket. NVE mener at deler av innsigelsesgrunnlaget er imøtekommet. Dersom innsigelsen opprettholdes vil saken bli sendt til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

Innhold

1	Søknaden	3
1.1	Statnetts begrunnelse for søknaden	3
2	NVEs behandling av søknaden.....	4
2.1	Høring av konsesjonsøknad og søknad om ekspropriasjon	4
2.2	Innkommne merknader.....	4
3	Teknisk og økonomisk vurdering.....	4
3.1	Samfunnets behov for sikker strømforsyning.....	4
3.2	Vestre korridor	5
3.3	Fjotland transformatorstasjon.....	7
3.3.1	Teknisk vurdering.....	7
3.3.2	Samfunnsøkonomiske vurderinger.....	8
4	NVEs vurderinger av miljø, naturressurser og samfunn	10
4.1	Vurdering av visuelle virkninger.....	10
4.2	Vurderinger av tiltakets påvirkning på landbruksarealer	16
4.3	Vurderinger av virkninger for kulturminner og kulturmiljø.....	19
4.4	Vurdering av naturmangfold	19
5	Varsel om innsigelse	22
5.1	NVEs vurdering om vilkår og avbøtende tiltak.....	23
5.1.1	Miljø- transport- og anleggsplan	23
6	NVEs avveiinger, konklusjon og vedtak om søknad etter energiloven.....	24
6.1	Oppsummering av NVEs vurderinger	24
6.2	NVEs vedtak.....	25
7	NVEs vurdering av søknader om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse	25
7.1	Hjemmel	26
7.2	Omfang av ekspropriasjon.....	26
7.3	Interesseavveining.....	26
7.3.1	Vurderinger av virkninger av konsesjonsgitte tiltak.....	27
7.3.2	Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade	27
7.4	NVEs samtykke til ekspropriasjon	27
7.5	Forhåndstiltredelse	27
	Vedlegg A - Oversikt over lovverk og behandlingsprosess	28
	Vedlegg B – Sammenfatning av høringsuttalelser	30

1 Søknaden

Statnett SF søkte den 10.4.2015 i medhold av energiloven § 3-1 om konsesjon for følgende tiltak i Kvinesdal kommune:

- Fjotland transformatorstasjon med følgende spesifikasjoner:
  - To transformatorer hver med ytelse 1000 MVA og omsetning 420/300 kV.
  - Seks GIS-bryterfelt med dobbel samleskinne og nominell spenning 420 kV.
  - To bryterfelt med nominell spenning 300 kV.
  - Et kontrollbygg med grunnflate på ca. 640 m².
- En ca. 100 meter lang og fem meter bred adkomstveg til Fjotland transformatorstasjon.
- Et permanent deponi på ca. 8000 m².
- En 400 meter lang og fem meter bred adkomstveg frem til deponiet.
- Omlegging av 420 kV-ledningen Ertsmyra–Solhom inn til Fjotland transformatorstasjon:
  - En ny ca. 2 km lang 420 kV ledning fra Øysteinsetet inn til Fjotland transformatorstasjon
- Omlegging av 420 kV-ledningen Solhom–Arendal inn til Fjotland transformatorstasjon:
  - En ny 0,7 km lang 420 kV ledning fra punkt mellom Myhankheia og Landsløk inn til Fjotland transformatorstasjon
  - Rive 1,2 km dagens 420 kV ledning Solhom–Arendal.
- Omlegging av 300 kV-ledningen Kvinen–Solhom inn til Fjotland transformatorstasjon.
  - En ny ca. 1 km lang 300 kV ledning fra tilkoblingspunktet på dagens Solhom–Kvinen til Fjotland transformatorstasjon.
  - En midlertidig ca. 0,25 km lang 300 kV ledning fra Solhom koblingstasjon til mast FM64.

Statnett søker også om ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova § 2 nr. 19 for anskaffelse av nødvendige rettigheter for å bygge anleggene det søkes konsesjon for. Samtidig søker Statnett om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25 slik at arbeider kan begynne før skjønn er avholdt.

1.1 Statnetts begrunnelse for søknaden

Dagens gassisolerte koblingsanlegg i Solhom koblingsstasjon er fra 1979, og stasjonens forventede levetid er ifølge Statnett 2030. Statnett skriver at Solhom koblingsstasjon ligger slik til at den ikke ivaretar beredskapsforskriftens krav til rask gjenoppretting. Ved feil i anlegget vil et viktig knutepunkt i nettet kunne være frakoblet over en lengre periode. Reservedeler til denne type anlegg har lang leveringstid, og reparasjonstiden kan derfor bli lang. I tillegg har ikke dagens stasjon vegforbindelse vinterstid, slik at også mindre feil kan føre til lang utkoblingstid. Statnett skriver at dette vil ha stor betydning for handlingskapasiteten på kraftledningene til utlandet. En reinvestering på dagens stasjonsområdet er ikke mulig på grunn av plassmangel.

2 NVEs behandling av søknaden

NVE behandler konsesjonssøknaden etter energiloven og søknad om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova. Tiltaket skal også avklares etter andre sektorlover som kulturminneloven og naturmangfoldloven, i tillegg til at anlegget må merkes i henhold til gjeldende retningslinjer i forskrift for merking av luftfartshindre. En nærmere omtale av lover og forskrifter finnes i vedlegg A.

2.1 Høring av konsesjonssøknad og søknad om ekspropriasjon

Konsesjonssøknaden og søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for ny Fjotland transformatorstasjon ble sendt på høring 16.4.2015. Fristen for å komme med høringsuttalelse til søknaden ble satt til 15.6.2015. Kvinesdal kommune ble bedt om å legge søknaden ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort to ganger i Avisen Agder og Fædrelandsvennen og i Norsk lysingsblad.

Hvilke instanser som fikk søknaden på høring framgår av vedlegg B.

NVE arrangerte informasjonsmøte med Kvinesdal kommune 6.5.2015. Samme dag som NVE avholdt kommunemøte, gjennomførte NVE også befaringsavstasjonssområdet og rigg- og deponiområder.

2.2 Innkomne merknader

NVE mottok totalt åtte høringsuttalelser til søknaden. Uttalelsene er sammenfattet i vedlegg B. Statnett kommenterte uttalelsene i brev av 16.9.2015, og kommentarene er sammenfattet under de aktuelle uttalelsene.

Både Kvinesdal kommune og Vest-Agder fylkeskommune mener at transformatorstasjonen bør gis farge- og materialvalg som redusere synligheten. Fylkeskommunen og fylkesmannen oppfordrer at tomten arronderes slik at utfyllingen i vannet begrenses.

Kvinesdal kommune varsler innsigelse dersom det ikke følgende tas hensyn til:

- Utforming, material- og fargevalg på transformatorbygg samt ledninger må utformes slik at tiltaket i blir minst mulig skjemmende for området. Tiltakene vil ifølge kommunen ha betydelige konsekvenser for området på Nesjen, og særlig sett fra det planlagte sørlige hyttefelt.
- Det gjennomføres trafiksikringstiltak i Kvinlog sentrum, nord for Lindefjell-Gunsteinsli og kryss ved Åsheim utbedres.

3 Teknisk og økonomisk vurdering

I dette kapitlet vil vi gjøre en teknisk og økonomisk vurdering av den omsøkt 420 kV Fjotland transformatorstasjon.

Først vil vi gjøre en vurdering av samfunnets behov for sikker strømforsyning, deretter vil vi vurdere Fjotland transformatorstasjon som en del av prosjektene i Vestre korridor. Til slutt vil vi vurdere de tekniske utformingene og økonomiske forholdene.

3.1 Samfunnets behov for sikker strømforsyning

I nettmeldingen fra Regjeringen som ble lagt frem i februar 2012 "Vi bygger Norge – om utbygging av strømmettet" ble følgende mål lagt frem:

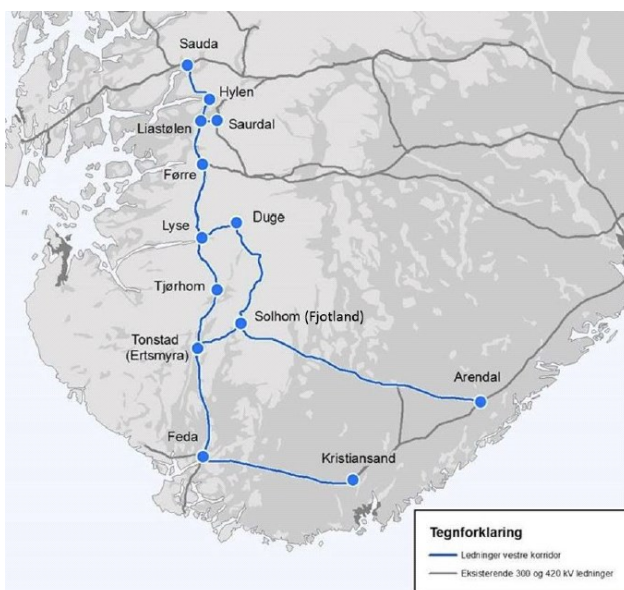
- ”Sikker tilgang på strøm i alle deler av landet
- Høy fornybar elektrisitetsproduksjon
- Næringsutvikling som krever økt krafttilgang, som kraft fra land til petroleumsvirksomheten og industrivirksomheten
- Tilstrekkelig overføringskapasitet mellom regioner, slik at det blant annet ikke blir langvarige store forskjeller i strømpris mellom områder
- Et klimavennlig energisystem som tar hensyn til naturmangfold, lokalsamfunn og andre samfunnsinteresser”

Kraftsystemet består av kraftproduksjon, overføring, distribusjon og handelssystemer. En kontinuerlig levering av kraft har en livsviktig og avgjørende betydning for husholdninger, offentlig tjenesteyting, industri og annet næringsliv. Det er flere årsaker til at det planlegges forsterkninger av kraftledningsnettene i Norge. Det vil føre til bedre forsyningssikkerheten, møte forventet vekst i kraftforbruk, tilrettelegge for ny kraftproduksjon og gi en samfunnsmessig rasjonell drift av kraftsystemet.

Kritisk infrastruktur, som kraftledningsnettene og kraftforsyningen er en del av, er sårbar ved svikt. Kortvarige eller lengre avbrudd i kraftforsyningen kan få konsekvenser for en rekke viktige samfunnsfunksjoner, som for eksempel helseinstitusjoner, tele- og radiokommunikasjon, samferdsel og olje- og gassproduksjon, som er avhengig av sikker og stabil forsyning av kraft. Lengre avbrudd vil få store økonomiske konsekvenser, men vil også føre til fare for liv, helse og miljø.

3.2 Vestre korridor

Konsesjonssøknaden for ny Fjotland transformatorstasjon er en del av oppgraderingsprosjektet Vestre korridor, som innebærer en spenningsoppgradering av nettet fra 300 kV til 420 kV fra Kristiansand til Sauda, inkludert forbindelsen Ertsmyra–Solhom/Fjotland–Arendal, se figur nedenfor. Behandlingen av søknaden for Fjotland transformatorstasjon må derfor ses i sammenheng med øvrige relevante prosjekter i Vestre korridor.

Figur 1: Oversiktskart over kraftledningsnettene i Vestre korridor.

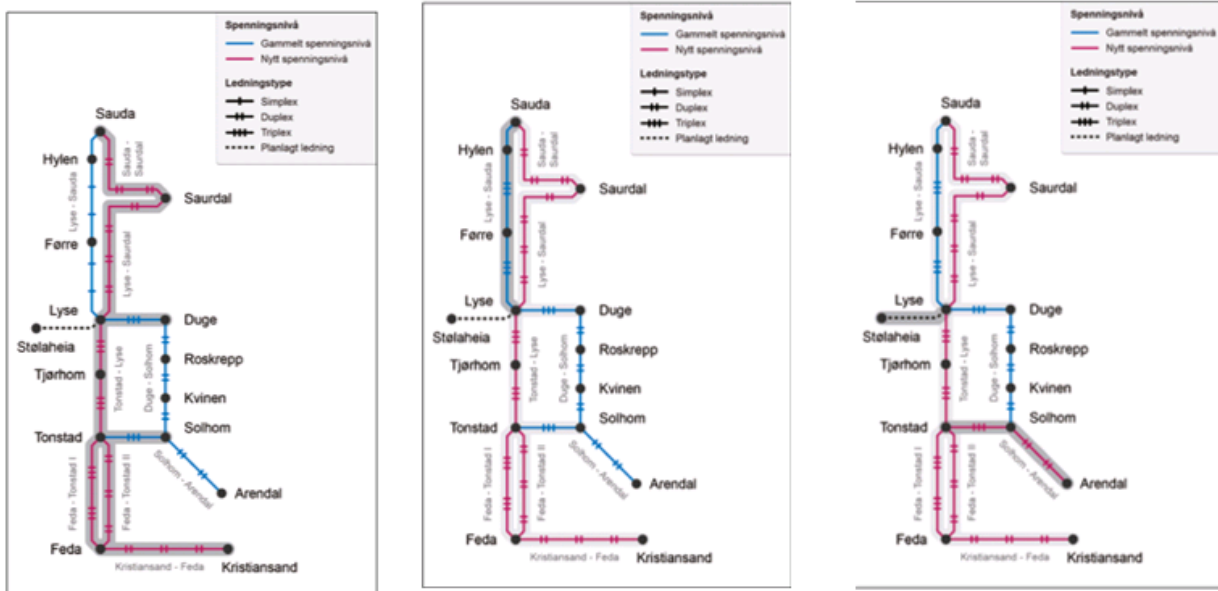
Fjotland transformatorstasjon inngår i trinn 3 av prosjektpakken Vestre korridor. Vestre korridor skal legge til rette for sikker drift av nettet på Sør-Vestlandet, full utnyttelse av dagens og fremtidige mellomlandsforbindelser og ny fornybar energi. Prosjektpakken er delt inn i tre hovedtrinn, trinn 1, trinn 2 og trinn 3. Spenningsoppgraderingen krever tidvis utkobling, og for å kunne gjennomføre tiltakene må det være en viss ledig kapasitet i nettet. Tiltakene må derfor gjennomføres i riktig rekkefølge for å begrense ulempene ved utkoblingene.

Trinn 1 vil legge til rette for full utnyttelse av eksisterende utenlandsforbindelser. I tillegg vil kriterier for sikker drift av sentralnettet ivaretas. Den legger også til rette for ny fornybar produksjon på Sørlandet. Trinn 1 sikter til etablering av en gjennomgående 420 kV forbindelse fra Sauda til Feda, samt oppgradering av strekningene Ertsmyra–Fjotland og Lyse–Duge.

Trinn 2 vil ifølge Statnett i tillegg til de samme nyttevirkninger som alternativ 1, legge til rette for en ny likestrømskabel fra Kvilldal. Det vil også legge til rette for nettoppgraderinger nord for Sauda. Trinn 2 innebærer en 420 kV ledning mellom Sauda og Lyse.

Trinn 3 vil ifølge Statnett i tillegg til nyttevirkningene i trinn 1 og 2 legge til rette for en ny likestrømskabel fra Ertsmyra eller Feda. I trinn 3 vil spenningen heves fra 300 kV til 420 kV mellom Ertsmyra og Arendal. Trinn 3 er viktig for å unngå handelsbegrensninger på samtlige forbindelser fra Sørlandet i perioder når det utføres vedlikehold på sentralnettsledninger i regionen.

Gjennomføring av det foregående trinn i Vestre korridor er nødvendig for etterfølgende trinn. For trinn 3 er det derfor forutsatt at trinn 1 og 2 er gjennomført.

Figur 2: Viser de ulike trinn for utbygging/oppgradering av vestre korridor. Venstre: trinn 1, midten: trinn 2, høyre: trinn 3. Kilde: Statnett SF – Konseptvalgutredning Vestre korridor.

Statnett har fått konsesjon til tiltak i trinn 1 av Vestre korridor. I trinn 2 er 420 kV Sauda–Lyse og riving av eksisterende 300 kV fra Sauda til Førre til behandling. Statnett har ikke søkt om å oppgradere forbindelsen Duge–Solhom/Fjotland. Nedenfor følger en oversikt over mottatte og behandlet konsesjonssøknader for ledninger i Vestre korridor:

- 420 kV Kristiansand–Feda (meddelt konsesjon).
- 420 kV Feda–Ertsmyra (meddelt konsesjon).
- 420 kV Ertsmyra–Lyse (meddelt konsesjon, påklaget).
- 420 kV Solhom (Fjotland)–Arendal (meddelt konsesjon).
- 420 kV Ertsmyra–Solhom (Fjotland) (meddelt konsesjon).
- 420 kV Lyse–Duge (meddelt konsesjon).

NVE mener Vestre korridor trinn 3 er et viktig tiltak for å utnytte eksisterende og nye mellomlandsforbindelser best mulig.

3.3 Fjotland transformatorstasjon

Fjotland transformatorstasjon skal erstatte dagens 300 kV anlegg i Solhom koblingsstasjon. Stasjonen er fra 1979, og har en forventet levetid til 2030. Driftstilstanden er god, men Statnett skriver at dersom feil skulle oppstå vil et viktig knutepunkt i nettet kunne være frakoblet en lang periode, noe som vil ha stor betydning for handelskapasiteten på mellomlandsforbindelsene.

Solhom koblingsstasjon er i dag heleid av Sira-Kvina kraftselskap. Statnett skal ta over eierskapet for det som defineres som sentralnett i Fjotland transformatorstasjon. Feltet og ledningsavgang til Solhom kraftverk skal eies av Sira-Kvina kraftselskap. Sira-Kvina kraftselskap må derfor gjøre tilpasninger for overgang til 420 kV spenning og endre tilknytningspunkt.

3.3.1 Teknisk vurdering

Statnett ser på Fjotland transformatorstasjon som en forskuttering av Solhom koblingsstasjon, og når Solhom koblingsstasjon må reinvesteres vil det være rasjonelt å bygge ny stasjon på 420 kV.

Statnett har søkt om to autotransformatorer på 1000 MVA hver mellom 300 og 420 kV. 300 kV forbindelsen mot Kvinen har en overføringsgrense på 1250 MW, og det er derfor nødvendig med to transformatorer for å unngå at Fjotland transformatorstasjon blir en flaskehals. Statnett har vurdert en 2x750 MVA transformering, men ved revisjoner eller utfall vil det kunne føre til handelsrestriksjoner på utenlandskablene. NVE mener det vil være hensiktsmessig å ha to transformatorer med kapasitet på 1000 MVA.

Statnett søker om seks doble 420 kV bryterfelt, og to enkle 300 kV bryterfelt. Statnett skriver at bakgrunn for å velge enkle bryterfelt er å redusere arealbehovet. Ved en framtidig spenningsheving av resten av Dugeringen er det mulig at 300 kV anlegget kan rives i tillegg til at feltet mot en autotransformatoren i Fjotland kan brukes som reserve. NVE vurderer omfanget av planlagte bryterfelt som nødvendig og fornuftig med tanke på arealavgrensing og behov.

Linetverrsnitt

Omlegging av 420 kV-ledningen fra Arendal transformatorstasjon med er søkt med linetverrsnitt FeAl 2x480. Dette samsvarer med det største linetverrsnittet på denne ledningen. For ledningsomlegging av 420 kV-ledningen fra Ertsmyra og 300 kV-ledningen fra Kvinen søker Statnett om hhv. linetverrsnitt FeAl 3x380 og FeAl 2x380. Dette er tilsvarende konsesjonsgitt tverrsnitt på ledningene. Siden ledningene er søkt med tilsvarende eller størst linetverrsnitt mener NVE at ledningsomleggingene ikke vil påvirke strømflyten eller medføre flaskehals.

En midlertidig tilknytning til Solhom koblingsstasjon er nødvendig for å unngå lengre perioder med produksjonsstans inntil Sira-Kvina kraftselskap har lagt om sin produksjon på 420 kV.

3.3.2 Samfunnsøkonomiske vurderinger

Prissatte virkninger

Statnett skriver i konsesjonssøknaden at investeringskostnadene for Fjotland transformatorstasjon er mellom 500 og 700 millioner kroner. Statnett sendte den 16.6.2015 inn en oppdatert samfunnsøkonomisk analyse som nedjusterer investeringskostnadene til 400-500 millioner kroner. Ved reinvestering av Solhom koblingsanlegg i 2030 forventes det at det vil være rasjonelt å bygge en ny transformatorstasjon tilsvarende omsøkt stasjon. Basert på investeringskostnadene for stasjonen vil sparte reinvesteringer ha en nåverdi på 260 millioner kroner. Restverdien for Fjotland transformatorstasjon sammenliknet med nullalternativet, som vil være fortsatt drift av Solhom koblingsanlegg frem til tekniske levetid er nådd, vil være negativ både for Statnett og Sira-Kvina kraftselskap sine anlegg. Statnett har regnet ut at for sine anlegg vil denne differansen være ca. -12 millioner kroner. NVE forventer at også for Sira-Kvina kraftselskaps sine anlegg vil restverdien være negativ.

Fremskyvning av investeringen, og omleggingen av Sira-Kvina kraftselskap sine anlegg, er forventet å medføre en kostnad for Sira-Kvina kraftselskap på 53 millioner kroner. Sira-Kvina kraftselskap skriver i uttalelse av 12.6.2015 at omsøkt løsning en mer kostbar løsning for de da dagens anlegg skiftes ut før forventa levetid, men at det er den beste løsningen med tanke på teknisk løsning og driftssikkerhet. NVE mener omsøkt løsning isolert sett vil være en dyrere løsning for Sira-Kvina kraftselskap, men allikevel den mest samfunnsøkonomiske og fremtidsrettede løsningen.

Statnett ønsker å samordne utbyggingen av Fjotland transformatorstasjon med byggingen av konsesjonsgitt ledningen Ertsmyra–Solhom/Fjotland. Dersom disse tiltakene samkjøres vil det være sparte kostnader for autotransformator og bryterfelt i Ertsmyra transformatorstasjon og midlertidig tilknytning til Solhom koblingsstasjon. Statnett har anslått at dette vil gi sparte kostnader på om lag 37 millioner kroner. NVE mener dette reduserer ulempen ved å fremskyve investeringen i Solhom/Fjotland stasjon.

Statnett antar at drifts- og vedlikeholdskostnadene for Fjotland transformatorstasjon vil være like store som for dagens Solhom koblingsstasjon.

Ikke prissatte virkninger

En samordning av utbyggingen av Fjotland transformatorstasjon og byggingen av ledningen Ertsmyra–Solhom/Fjotland vil føre til at behovet for utkobling av ledninger reduseres. Statnett skriver at det er forventet at en unngår tre uker med utkobling i forbindelse med avvikling av autotransformator i Ertsmyra transformatorstasjon. I tillegg vurderes det at Fjotland transformatorstasjon vil kunne føre til reduserte konsekvenser av utkobling for andre tiltak i trinn 1 og 2. NVE er enig i Statnetts vurderinger, og mener utkoblingsbehovet vil reduseres.

Fjotland transformatorstasjon vil ha bedre tilgang til reservedeler for det nye anlegget sammenliknet med dagens situasjon ved Solhom koblingsstasjon. Statnett skriver at tiltaket vil føre til redusert behov for systemvern og enklere drift. Anleggsdeler fra Solhom koblingsstasjon vil kunne gjenbrukes som reservedeler for tilsvarende anlegg i Duge, Rosekrepp og Kvinen. NVE vurderer at dette vil gi en positiv konsekvens.

En standardisering av store deler av sentralnettet til 420 kV kan etter NVEs vurdering føre til positive synergieffekter ved at det blir færre transformeringer mellom 300 kV og 420 kV. I tillegg vil standardiserte komponenter føre til mindre behov for reservedeler.

Utbygging av Vestre korridor vil gi ledig kapasitet i nettet som kan utnyttes til å dekke fremtidig behov. Selv om denne nytteverdien ikke er tallfestet vurderer NVE vurderer at det vil gi en liten positiv konsekvens.

Oppsummering av samfunnsøkonomisk vurdering

Fjotland transformatorstasjon og spenningsheving av Ertsmyra–Fjotland–Arendal ledningene til 420 kV vil legge til rette for en bedre utnyttelse av mellomlandsforbindelsene. Som det kommer frem av tabellen nedenfor vil utbygging av Fjotland transformatorstasjon ha en positiv prissatt virkning, selv ved NVEs lave anslag på lønnsomheten av Tysklandskabelen. NVE vurderer at lønnsomheten av det omsøkte anlegget er robust, selv om det er stor usikkerhet om hva lønnsomheten til utenlandskablene vil være. I tillegg vil Fjotland transformatorstasjon være nødvendig for å oppnå flere positive ikke-prissatte virkninger.

Tabell 1: Sammenstilling av samfunnsøkonomisk analyse for tiltaket

Samfunnsøkonomiske virkninger	Nullalternativ (trinn 2 i Vestre korridor)	Trinn 3(omsøkt tiltak)		Kommentar
Prissatte virkninger (Nåverdi i MNOK)				
Investeringskostnad i 2019	0	-400		Tallet er hentet fra Statnetts oppdaterte samfunnsøkonomiske analyse.
Sparte reinvesteringskostnader	0	260		I 2030 vil en transformatorstasjon tilsvarende Fjotland måtte bygges.
Differanse i restverdi for Statnett sine anlegg	0	-12		
Sparte kostnader for trinn 1	0	37		Ved å samordne utbygging av Fjotland med utbygging av Ertsmyra-Solhom.
Kapitalkostnad for forskuttering av Sira-Kvina kraftselskaps investeringer	0	-53		Differanse i nåverdi for tiltak i Sira-Kvina i 2019 og 2030
Reduksjon i handelsavgrensinger ved revisjoner som følg av ny	0	262	541	Tall er hentet fra NVEs kabelanalyse på oppdrag fra OED. Høgt og lavt

forbindelse til Tyskland.				anslag.
Endring i drifts- og vedlikehold	0		0	
Sum talfesta verknad	0	904	373	
Ikke-prissatte virkninger				
Restverdi for Sira-Kvina sine produksjonsanlegg	0		0/-	En senere investering ville gitt høyere restverdi i slutten av analyseperioden.
Opsjonsverdi – sprangvise investeringar	0		0/+	
Reduserte konsekvensar av utkoplingar i byggefasen for trinn 1 og 2	0		+	
Leveringskvalitet/ driftssikkerhet	0		+	
Synergieffektar	0		0/+	Langsiktig positiv effekt av å standardisere spenningsnivået i området på 420 kV
Redusert overføringstap	0		0/+	

4 NVEs vurderinger av miljø, naturressurser og samfunn

Konsesjonsbehandling etter energiloven innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper et omsøkt prosjekt har for samfunnet som helhet. NVE gir konsesjon til anlegg som anses som samfunnsmessige rasjonelle, det betyr at de positive konsekvensene av tiltaket må være større enn de negative.

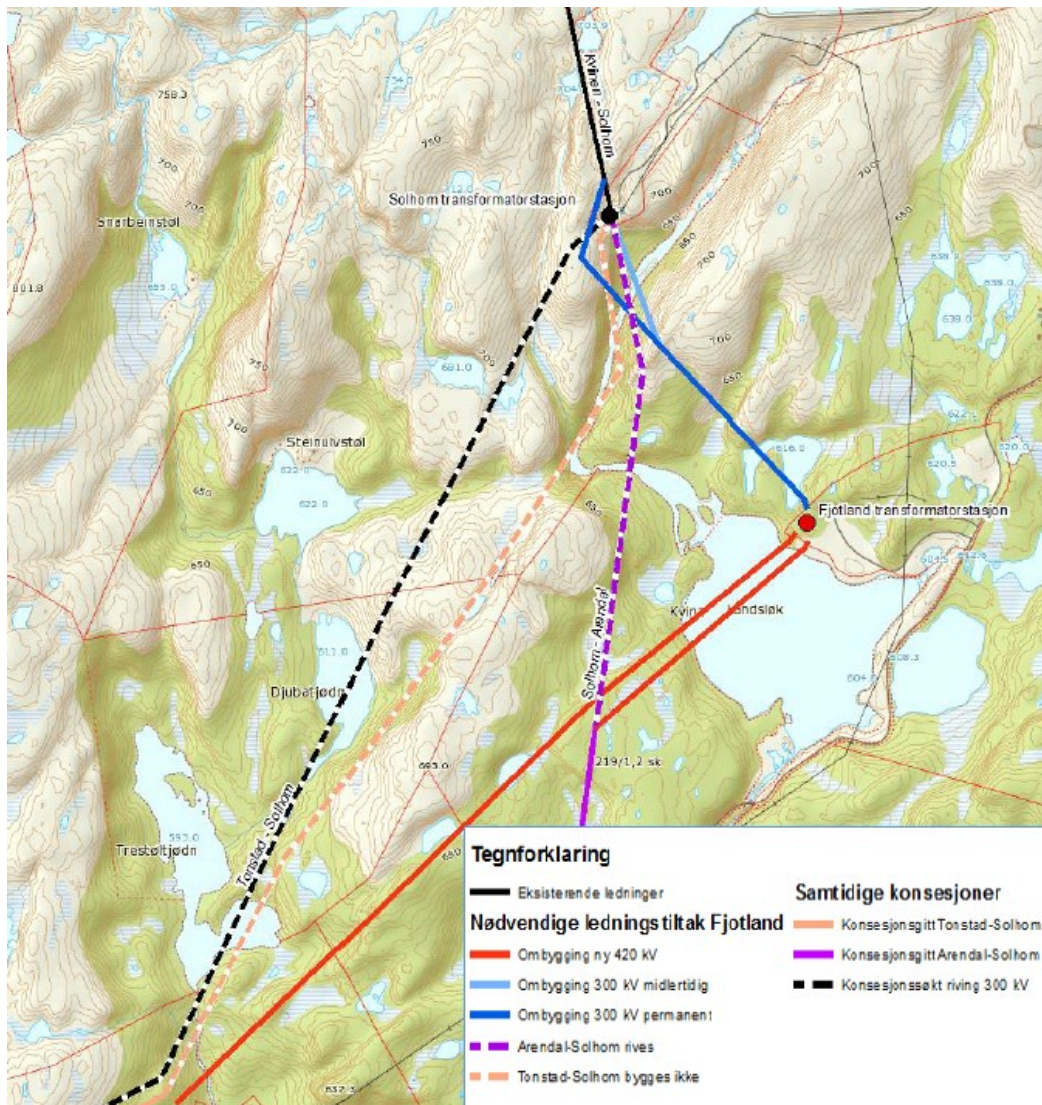
4.1 Vurdering av visuelle virkninger

Fjotland transformatorstasjon

Fjotland transformatorstasjon er planlagt nord for vannet Landsløk på vestsiden av Sira-Kvina kraftselskaps tunnelportal, se figur 3 og figur 4. Det søkes om et gassisolert anlegg (GIS) med en grunnflate på ca. 640 m² og et kontrollanlegg/lager med en grunnflate på ca. 550 m². Transformatorbygget søkes utformes i grå betong. Totalt arealbehov for stasjonstomten er 12 daa., men Statnett søker totalt om et areal på 20 daa. slik at de har rom for justeringer i detaljeringsfasen.

Figur 3: Fjotland transformatorstasjon sett fra sør-øst.

Figur 4: Ombygging/nybygging av ledninger inn til Fjotland transformatorstasjon

Det ligger tre bygg ca. 300 meter øst for planlagt transformatorstasjon. Disse er eid av Sira-Kvina kraftselskap og brukes som montørmesse og lager/industribygg. Ut over dette er det i dag ingen bygninger i nærheten til stasjonen eller ledningstraseene. Kvinesdal kommune har imidlertid planlagt et hytteområde sør for Fjotland transformatorstasjon som vil få utsyn til transformatorstasjonen. Virkningene for et eventuelt hyttefelt vil bli vurdert nedenfor.

Adkomsten til stasjonstomten er planlagt som en avgreining fra eksisterende veg til Sira-Kvina kraftselskaps tunnelportal. Fra avgreiningen til stasjonstomten søkes det om en 100 meter lang og fem meter bred veg. Det søkes også om klausulering av areal til deponi for overskuddsmasser ca. 1 km nord for stasjonstomten, med et fyllingsbehov på cirka 8-9000 m³. Rigg- og lagerplasser for bygging av transformatorstasjon og ledninger er midlertidige.

Stasjonen vil ligge rett i overkant av 600 moh. Det er noe bjørk og furuskog i området, men anleggene er i all hovedsak planlagt delvis på eksisterende fylling fra kraftverket, og delvis på berg i dagen. Statnett skriver at området er preget av kraftutbygging, med Solhom kraftverk som det nærmeste kraftverket. NVE mener at selv om det er veg og tunnelportal i nærheten av der transformatorstasjonen er planlagt, vil stasjonen medføre en visuell endring i området. Galdal er grunneier på stasjonstomten, og skriver at eksisterende steinfylling/tipp utenfor tunnelinntaket til Solhom kraftstasjon er kledt med skog, og ikke lenger synlig i terrenget, området virker dermed mer uberørt enn Statnett legger frem. I søknaden skriver Statnett at de ønsker å heve tomten noen meter over dagens nivå for å sikre anleggene mot flom. Det er planlagt lagt stein/pukk for å fylle ut. NVE mener at dette vil kunne gjøre anlegget noe mer synlig, men mener tiltaket er nødvendig for sikkerheten av anlegget. Statnett skriver at de vil vurdere å plante stedlig vegetasjon i belte mellom steinvoll og vannet Landsløk, og å beplante steinfyllingen for å dempe synligheten av fyllingen. NVE mener dette vil være gode tiltak for å redusere synligheten, og vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om at det i miljø-, transport- og anleggsplanen skal legges frem forslag til tiltak som kan redusere den visuelle virkningen av steinfyllingen.

Galdal skriver at fiskevannet Landsløk vil bli et lite attraktivt område når transformatorstasjonen plasseres nærmest i vannkanten. En transformatorstasjon nær vannkanten vil kunne redusere fremkommeligheten rundt vannet, og NVE mener dette vil kunne ha negative konsekvenser for brukere. Statnett må derfor tilrettelegge slik at det fortsatt kan være mulig å komme seg rundt vannet. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om miljø-, transport- og anleggsplan, og i denne planen skal Statnett beskrive hvordan tilkomsten til Landsløk skal opprettholdes, enten langs med vannet foran stasjonen, eller alternative adkomstveger.

Ifølge Vest-Agder fylkeskommune er det viktige regionale friluftslivinteresser knyttet til området, men disse områdene er i hovedsak knyttet til heiområdene lenger vest for stasjonsområdet. Statnett skriver at tiltaket ikke berører kjente friluftsområder. Området er tilgjengelig på grunn av vegadkomst, og NVE legger til grunn at det er friluftslivinteresser i området. Området er imidlertid preget av tekniske inngrep, kraftledninger, utfyllinger og veg, i tillegg skriver fylkeskommune at området lenger vest har større friluftslivinteresser, og NVE vurderer derfor at tiltaket ikke vil gi noen negative virkninger for friluftslivet i området eller at en ny stasjon vil medføre endret friluftslivsbruk slik bruken er i dag. Dersom det etableres et hyttefelt rett ved stasjonen vil imidlertid friluftslivbruken økes.

Planlagt hytteområde ved Nesjen

Kvinesdal kommune har planlagt et hytteområde sør for stasjonsområdet. Dette fikk NVE informasjon om i møtet mellom Kvinesdal kommune, Statnett og NVE den 6.5.2015. Kommunen informerte om at de har fire regulerte hyttefelt ved Nesjen med sammen 142 hytter. Hyttefeltene er vist innenfor den

svarte avmerkingen i figur 5. De planlagte hytteområdene er på 30 dekar, 51, dekar, 95 dekar og 110 dekar. Fjotland transformatorstasjon og ledningsinnføringene vil være i utsiktsretningen til det sørlige planlagte hytteområdet, som er på 30 dekar. De andre hyttefeltene vil ikke bli påvirket av anlegget, og vurderes ikke videre. NVE vil i det følgende vurdere effekten av anlegget for det sørligste hyttefeltet.

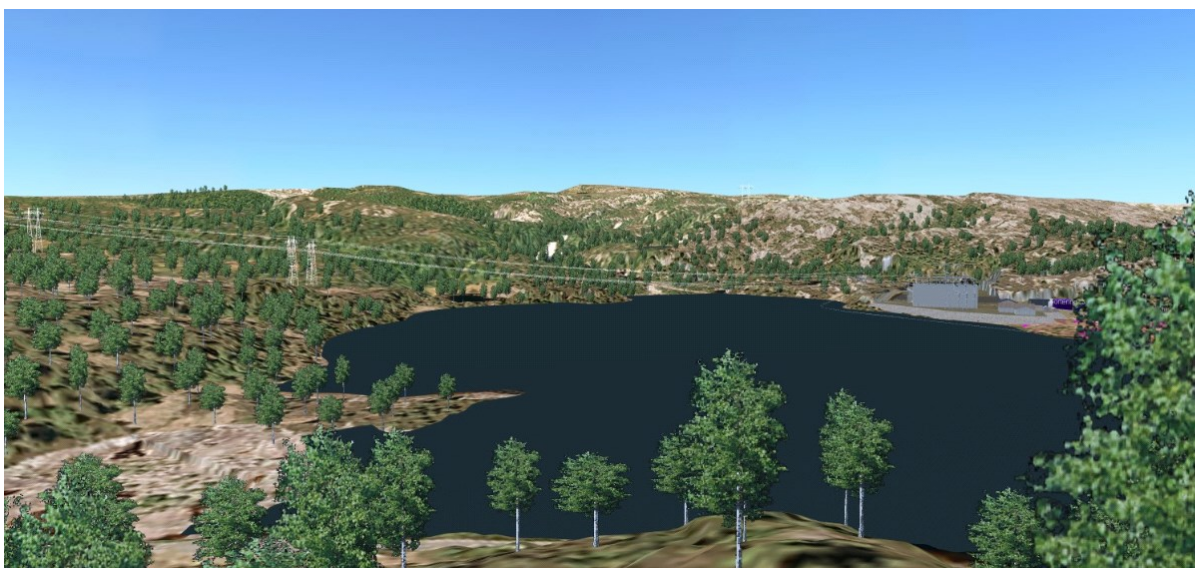
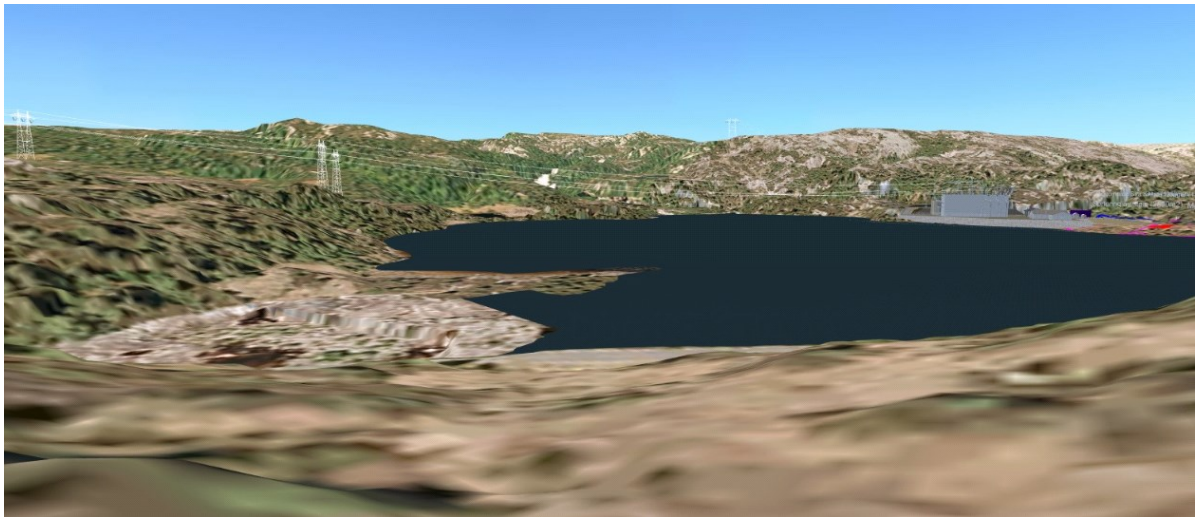
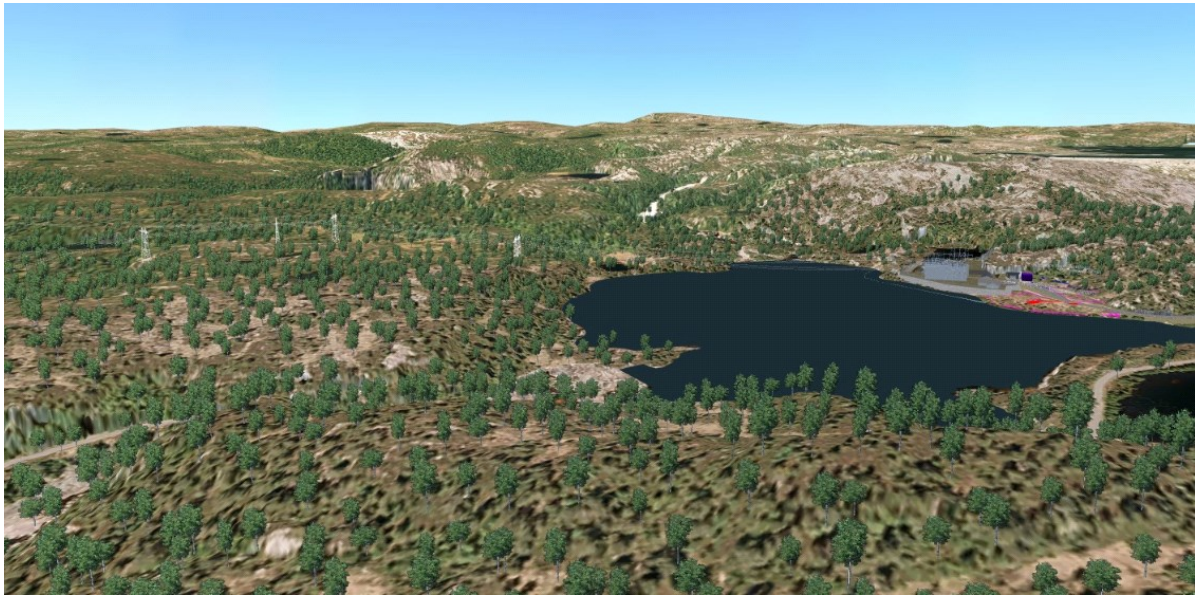

Figur 5: Planlagte hyttefelt ved Nesjen. Det sørligste hyttefeltet, som vist lengst ned i bildet, vil få innsyn til stasjonstomten og ledningsinnføringen. Transformatorstasjonen er planlagt ved det største vannet i bildet, vist med blå firkant.

Kvinesdal kommune har hatt konsulentfirmaet Asplan Viak til å lage en landskapsanalyse. Landskapsanalysen er datert 17.7.2014. Landskapsanalysen foreslår en tetthet på én hytte per andre dekar, og det foreslås følgelig 15 hytter i det sørligste hytteområdet på 30 dekar. Topografien i området har store høydeforskjeller med mye bratt terreng, og ifølge landskapsanalysen vil det sørligste området være vanskeligst av de fire fremlagte alternativene å komme frem til med veg. Asplan Viak skriver i rapporten at det er tvil om det vil være lønnsomt å bygge ut det sørligste området. NVE vil vurdere forelagte planer, og vil ikke kommentere lønnsomheten eller sannsynligheten for at dette blir realisert eller ikke.

For å få et bedre inntrykk av hvordan transformatorstasjonen og ledningsinnføring vil kunne påvirke hyttefeltet har Statnett laget en fotomontasje fra det planlagte hyttefeltet med visualisering av master og stasjonen, se figurene nedenfor. Visualiseringene ble oversendt Kvinesdal kommune før høringsfristen slik at de kunne vurdere dette i sin uttalelse.

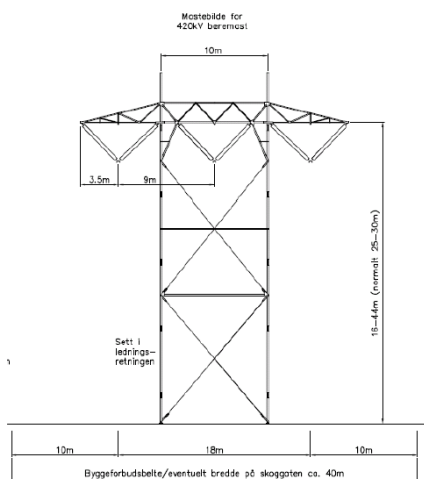
Figur 6: Visualisering fra planlagt hyttefelt ved Fjotland.

Kvinesdal kommune skriver at de har gjennomført et omfattende arbeid for å kartlegge mulige områder der det kan etableres hytter. Visualiseringen viser at ledningsinnføringene og transformatorstasjonen vil være godt synlig fra hyttefeltet. Kvinesdal kommune skriver at de har hatt møter med Statnett for å diskutere tiltak, og Statnett sier de vil dekke til steinfyllingen slik at den blir mindre fremtredende. Kvinesdal kommune mener det i tillegg er helt nødvendig at det gjøres tilpasninger av bygg, med tanke på utforming, materialbruk og fargevalg slik at bygget blir mindre fremtredende. Statnett mener at transformatorstasjonenes plassering ikke skiller seg ut med tilsvarende stasjoner med tanke på visuelt uttrykk. De mener at tiltak som vil gjøre bygget mindre synlig i sommerhalvåret vil gjøre det mer synlig i vinterhalvåret. Statnett mener at standardløsningen er den beste løsningen visuelt, og de vil ikke legge opp til arkitektoniske tiltak. NVE er ikke enig i Statnetts vurderinger om at det ikke vil ha en effekt å sette inn tiltak for å redusere den visuelle virkningen. NVE mener at en grå betong gir et industripreg, og mener at det er små tiltak som kan gjøres for å dempe dette. NVE mener stasjonen vil bli godt synlig fra planlagt hyttefelt, og selv om det kun foreligger en reguleringsplan mener NVE at det i dette tilfelle vil være en fordel å se på tiltak som kan redusere den negative virkningen. NVE mener tiltak på transformatorbygg som bryter opp fasaden og dekke steinfyllingen med stedlig vegetasjon, vil være gode tiltak som ikke medfører vesentlige merkostnader.

Fjotland transformatorstasjon skal erstatte Solhom koblingsstasjon, som er planlagt fjernet i 2020/2021. Når eksisterende ledninger og Solhom koblingsstasjon er revet mener NVE at totaleffekten av tiltaket ikke vil endres vesentlig sammenliknet med dagens situasjon for områdets friluftslivsaktiviteter som helhet.

Ledningsomlegging

Kraftledningene planlegges bygd med selvberende portalmaster i stål, med innvendig bardunering og glassisolatorer med V-kjedeoppheng. Mastene er 25-30 meter høye og byggeforbudsbelte vil være ca. 40 meter bredt.

Figur 7: Omsøkt mastetype

Som følge av at Fjotland transformatorstasjon skal erstatte Solhom koblingsstasjon må ledningene som i dag går til Solhom koblingsstasjon legges om inn til nye Fjotland transformatorstasjon. Kartet på side 11, figur 4, viser hvilke ledninger som berøres, og hvilke trasé de er søkt i.

Ledningen Ertsmyra–Solhom skal legges om inn til Fjotland transformatorstasjon. Dette innebærer nybygging av en ca. 2000 meter lang strekning mellom Øysteinsetet inn til Fjotland transformatorstasjon. Statnett fikk den 21.5.2015 endelig konsesjon for en ny 420 kV ledning på denne strekningen, som skal erstatte dagens 300 kV ledning. Siden Fjotland transformatorstasjon vil erstatte Solhom koblingsstasjon, vil det ikke vært behov for å bygge de siste 700-800 meterne av konsesjonsgitt ledning.

For 420 kV-ledningen Arendal–Solhom skal det bygges en ny ca. 700 meter lang ledning fra punkt mellom Myhankheia og Landsløk inn til Fjotland transformatorstasjon. De siste 1200 meterne av dagens Solhom–Arendal ledning rives.

De ovennevnte ledningene fra Arendal og Ertsmyra vil, som figur 4 viser, gå parallelt på den ca. 700 meter lange strekningen fra punktet mellom Myhankheia og Landsløk og inn til Fjotland. Ledningene vil krysse vannet Landsløk, og NVE mener at ledningene vil bli godt synlig fra vannet og det regulerte hyttefeltet, og at de vil kunne gi negative visuelle virkninger i området. Det er imidlertid lite ferdsel i dette området i dag. Kvinesdal kommune skriver at ledningene vil kunne bli synlig fra sør hvor kommunen har planlagt et hyttefelt. Som visualiseringene i figur seks viser vil mastene ved vannet og ledningsspennet bli synlig fra planlagt hyttefelt. NVE mener kamuflerende tiltak, i form av lakkering av master i brun/mørk farge, vil ha effekt når det er barmark, men når det er snø vil de bli mer synlig. NVE mener derfor at mastene bør bygges som omsøkt. Ut fra visualiseringene vil stasjonsbygget etter NVEs mening være mer fremtredende, og NVE mener, som vurdert ovenfor, at det bør gjøres enkle tiltak for å redusere synligheten av denne.

Mellom Kvinen og Solhom skal det bygges en midlertidig og en permanent 300 kV ledning. Det skal bygges en 250 meter lang midlertidig forbindelse fra Solhom koblingsstasjon til mast FM64, og en 1000 meter lang 300 kV ledning mellom Fjotland transformatorstasjon og frem til tilkoblingspunktet på dagens Solhom–Kvinen. Den permanente ledningen vil på den første strekningen gå nær Solhom koblingsstasjon, og krysse eksisterende Solhom–Arendal, som skal rives på denne strekningen. Inn til Fjotland transformatorstasjon skal ledningen gå i fjellet, og i områder med lite ferdsel. Den midlertidige ledningen bygges rett ved Solhom koblingsstasjon. NVE mener den verken den midlertidige eller permanente ledningen vil medføre særlige negative konsekvenser for miljø – eller allmenne interesser.

Etableringen av Fjotland transformatorstasjon med driftspenning på 420 kV for sentralnettet i området innebærer at det skal bygges cirka 3,7 kilometer med nye 300- og 420 kV-ledninger. Det skal imidlertid rives 1200 meter 420 kV ledning, og 700-800 meter av konsesjonsgitt ledning mellom Ertsmyra og Solhom skal ikke bygges. Foruten om kryssingen av vannet Landsløk mener NVE at selv om det totalt sett blir noe mer ny ledning vil ikke tiltaket medføre en vesentlig endring i landskapet.

4.2 Vurderinger av tiltakets påvirkning på landbruksarealer

I denne saken er det i hovedsak deponier som ville kunne ha påvirkning på landbruksarealer. På området transformatorstasjonen er planlagt er det ikke jord- eller skogbruksinteresser.

I søknaden ble det søkt om å opprette et midlertidig deponi for masser, og det ble opplyst at Sira-Kvina kraftselskap skulle gjenbruke massene etter 2-3 år når de planlegger å oppgradere dammene ved magasinet Nesjen. Etter konsesjonssøknaden var sendt NVE, har Sira-Kvina kraftselskap informert

Statnett om at det er usikkerhet vedrørende behovet for massene, og Statnett må derfor deponere disse permanent. Statnett har sett på flere plasseringer, men etter dialog og befaring med kommune og grunneier har de søkt om et område i nordlig del av dyrket mark, se figur nedenfor.

Figur 8: Oversikt over forslag til deponiplassering. Det nordligste deponi ble valgt, se detaljert kart nedenfor.

Figur 9: Planlagt deponi og veg til deponi.

Statnett søker om et permanent deponi på ca. 8000 m², dette inkluderer en buffer på 30 %. Med gjennomsnittlig tykkelse på 1,5 meter vil deponiet være ca. 5500 m², og med to meter tykkelse vil deponiet være 4000 m². I den nordlige enden av deponiet er det dyrket mark. Statnett skriver at størrelse og fasong på deponiet vil tilpasset slik at området kan brukes til beite og slått etter endt deponering.

Tilkomst til deponiet vil være i kanten av innmarka, og en forlengelse av eksisterende veg. Eksisterende veg må også rustes opp. Ny vegen er ca. 400 meter lang og fem meter bred. Ifølge Statnett ønsker grunneier at vegen beholdes etter endt arbeid, og Statnett planlegger derfor vegen som permanent. NVE har i mottatt e-post fra skog- og miljøvernrådgiver i Kvinesdal kommune som skriver at de er positive til at vegen skal være permanent, og de mener vegen vil gi en bedre adkomst til landbruksjorda. NVE har ikke hjemmel etter energiloven til å gi konsesjon til permanente veger som tiltakshaver ikke vil ha behov for etter endt anleggsarbeid. Denne vegen vil derfor være midlertidig. Dersom grunneier ønsker at vegen skal være permanent må vegen hjemles i annet lovverk. Endelig utforming av veg og deponi vil beskrives i miljø-, transport- og anleggsplanen.

Statnett skriver at området som er på fulldyrket mark har en del jord som gir dårlig utnyttelse av næringa i jorda. Dette gjør at det ofte ikke er mulig å kjøre traktor for slått. Øvre/nordre del brukes i dag kun som beite.

Landbruksdirektoratet viser i sin uttalelse til virkeområdet for jordloven § 2. Av § 2 tredje ledd går det fram at:

«Forbudet i § 9 gjeld ikkje omdisponering der vassdragsmyndigheita har gitt løyve til vassdragstiltak, jf. vannressurslova § 8. Når energi- eller vassdragsmyndigheita har gitt endeleg samtykke til tiltaket, gjeld § 12 ikkje for anlegg for overføring eller omforming av elektrisk energi som nemnt i energiloven § 3-1 tredje ledd eller for anlegg for produksjon av energi etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven.»

Landbruksdirektoratet mener at det etter jordloven § 2 ikke gis grunnlag for å si at det omsøkte tiltaket faller utenfor jordlovens virkeområde. Det er kun etter jordloven § 12 at anlegg for overføring eller omforming av elektrisk kraft er unntatt fra jordlovens virkeområde, jf. rundskriv M-1/2013 fra Landbruks- og matdepartementet. Bruk av fulldyrka mark til midlertidig massedeponi vil innebære omdisponering etter jordloven § 9, og faller derfor utenfor de unntak for jordlovens bestemmelser som er angitt i jordloven § 2.

Landbruksdirektoratet uttaler i saken at «Bruk av fulldyrka mark til midlertidig massedeponi vil innebære omdisponering etter jordloven § 9.» I etterkant av høringen har Statnett endret planene slik at massedeponiet planlegges å være et permanent deponi. NVE viser til at kravet om tillatelse til omdisponering av dyrka mark etter jordloven § 9 også vil gjelde for bruk av fulldyrka mark til et permanent massedeponi.

Kraftledninger og transformatorstasjoner i regional- og sentralnettet er ikke unntatt fra jordloven § 9. Det betyr at det vil være nødvendig med en tillatelse etter jordloven § 9 til omdisponering, for å kunne bruke fulldyrka mark til et permanent massedeponi.

4.3 Vurderinger av virkninger for kulturminner og kulturmiljø

Statnett skriver at Vest-Agder fylkeskommune har foretatt kulturminneundersøkelser innenfor et avgrenset område høsten 2014. Området avdekket ikke nye funn. NVE har sjekket området i kulturminnedatabasen Askeladden. Det er ikke registrert kjente automatisk fredete eller andre verneverdige kulturminner.

Vest-Agder fylkeskommune skriver i sin høringsuttalelse at det ikke er registrert automatiske fredete kulturminner i tiltaksområdet. Fylkeskonservator vurderer potensialet for funn som relativt lite og finner det ikke nødvendig å foreta særskilte registreringer i området. NVE gjør imidlertid oppmerksom på at det er Statnett som står ansvarlig for at automatisk fredete kulturminner ikke skades. Skulle Statnett støte på ukjente automatisk fredete kulturminner i området skal alt arbeid øyeblikkelig stanses, jf. kulturminneloven § 8, annet ledd, og kommunale myndigheter varsles.

4.4 Vurdering av naturmangfold

Vurdering av konsekvenser for biologisk mangfold ved bygging av kraftledninger og transformatorstasjoner av denne størrelsen knytter seg i hovedsak til risiko for fuglekollisjoner og direkte arealbeslag i områder og naturtyper med rik eller viktig vegetasjon. Direkte inngrep i viktige naturtyper kan ofte unngås med justering av traseen, masteplasseringer eller stasjonsbygg. Risiko for fuglekollisjoner vil være avhengig av hvilke arter som finnes i et område, ledningens plassering i terrenget og mastetype/lineoppheng.

Fylkesmannen i Vest-Agder skriver i sin uttalelse at vurderingene i søknaden om naturmiljø er for enkel. Det må gjøres nøyere undersøkelser og vurderinger av hvordan stasjonenes lokalisering påvirker de enkelte reirplassene. NVE er enig i fylkesmannens innvendinger, og ba Statnett vurdere hvordan stasjonens lokalisering vil kunne påvirke de enkelte reirplasser.

Virkninger for fugl

Hubro

Ved Steinulvtjødn som ligger ca. 1100 meter fra stasjonstomten til Fjotland transformatorstasjon er det registrert en kjent hekkelokalitet for hubro. Lokaliteten er registrert med dato 1.1.1999. Dagens 300 kV ledning Ertsmyra–Solhom går nærmere dette vannet og lokaliteten enn omsøkte

ledningsomlegginger og Fjotland transformatorstasjon. Ledningen Ertsmyra–Solhom er gitt konsesjon, og Statnett er i gang med miljø-, transport- og anleggsplan for denne ledningen. På dette punktet søker Statnett om å rive ledningen, og siden ledningen skal legges om inn til Fjotland transformatorstasjon vil det ikke være behov for å bygge de siste 700-800 meterne av konsesjonsgitt trasé inn til Solhom koblingsstasjon.

I forbindelse med miljø-, transport- og anleggsplanen for Ertsmyra–Solhom gjennomførte Statnett en risikovurdering av kjente hekkelokaliteter til rovfugl og rødlistede arter sommer/høst 2015. Statnett sine vurderinger og forslag til avbøtende tiltak ble sendt fylkesmannen. Statnett skriver at hekkelokaliteten ved Steinulvtjødn kan påvirkes av rivingen av konsesjonsgitt Ertsmyra–Solhom, men stasjonsbygningen vurderes ikke å komme i konflikt med hekkelokaliteten. Stasjonsområdet ligger i et annet dalføre på en lavere høyde enn hekkelokaliteten, og Statnett forventer ikke at hekkingen vil forstyrres av anleggsarbeidet ved transformatorstasjonen.

Hubro er stort sett nattaktiv og jakter ved å sitte på et utkikkspunkt for å speide etter bytter. Hubroen seiler etter byttet i skumringen eller om natten og slår det på bakken. Den nattaktive adferden gjør at hubro er utsatt for kollisjon med kraftledninger, selv om den har svært godt syn. I tillegg vil hubro være sårbar for forstyrrelser på hekkeplassen. NVE mener at avstanden på ca. én kilometer fra hekkelokaliteten kan kunne føre til at den blir forstyrret av anleggsarbeidet. Hvordan terrenget i området er vil imidlertid ha betydning. Transformatorstasjonen ligger i et annet dalføre enn Steinulvtjødn, med en fjellrygg som ligger høyere i mellom de to dalførene. Når en ser på terrenget er det trolig at terrenget nord for Steinulvtjødn er det mest egnet jaktområde for hubro. Det vurderes derfor at Fjotland transformatorstasjon og ledningsomleggingene ikke vil påvirke lokaliteten.

Andefugler

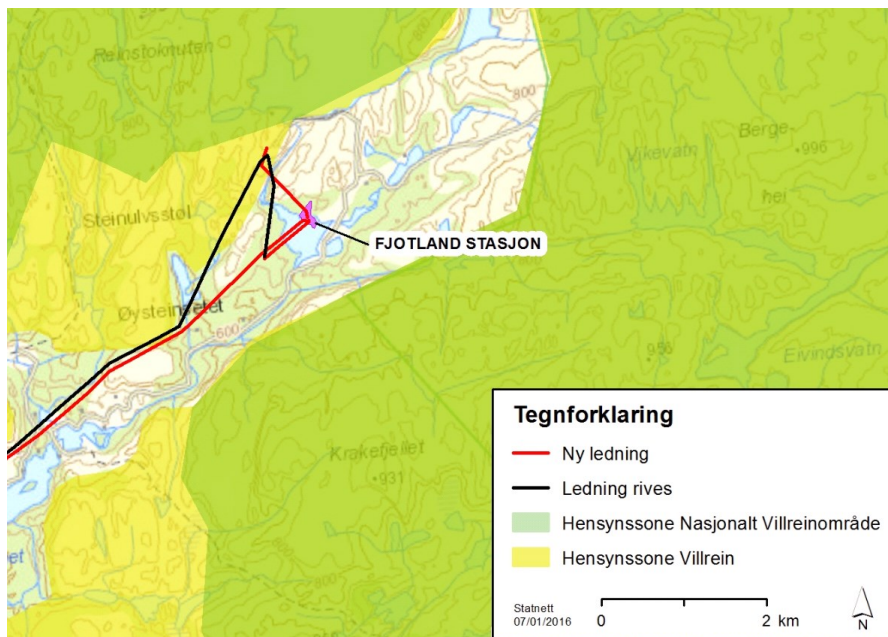
Av rødlistede andefugler er det funnet bergand (EN) nord-øst for transformatorstasjonen. Lokaliteten er lenger unna ledningsomleggingene. Andefugler er utsatt for kollisjon med kraftledninger. De er ofte relativt store og tunge fugler som flyr raskt, men har dårlig manøvreringsevne i lufta. Vurderinger av andefugler kan begrenses til der ledningen krysser nær eller over ferskvann eller ved typiske våtmarkslokaliteter hvor de kan oppholde seg under trekket. NVE mener at omleggingen med to ledninger over vannet Landsløk vil kunne øke kollisjonsfaren. NVE mener imidlertid at to parallelle sentralnettsledninger med liner i samme høyde vil være godt synlig, og dermed redusere kollisjonsrisikoen. NVE forventer ikke at tiltaket vil medføre til bestandsnedgang lokalt eller regionalt.

Vadefugler

Vadefugler er fugler som flyr raskt og er dyktige til å manøvrere i lufta. Enkeltfugler vil derfor ikke være særlig utsatt for hverken kollisjon eller elektrokusjon. Imidlertid kan individer kollidere med kraftledninger når store flokker flyr sammen i trekkperiodene. Dersom en hel flokk passerer en kraftledning vil enkeltindivider kunne ha problemer med å manøvrere unna ledningen og dermed kollidere med linene. Dette gjelder særlig ved kjente rasteplasser på vår- og høsttrekket (våtmarksområder). Det er ingen slike plasser i nærheten av traseen. Det er en lokalitet for vipe (NT) sør for transformatorstasjonen. Vipa har fluktspill over hekkeområdene om våren, og vil være utsatt for kollisjon i denne perioden. Vipe er registrert flere steder i Kvinesdal kommune, og NVE vurderer at de nye ledningene inn til Fjotland transformatorstasjon ikke vil påvirke den lokale bestanden.

Villrein

Tiltaksområdet ligger innenfor leveområdet for villrein (avmerket i Naturbase), se kart nedenfor.

Figur 10: Oversikt over hensynssone villrein og nasjonalt villreinområde.

Som kartet viser vil tiltaket i stor grad ligge utenfor hensynssonene for villrein. Omleggingen av 300 kV-ledningen Solhom–Kvinen vil berøre randsonene til hensynsområdene, men Statnett vurderer at i en driftssituasjon vil virkningene være lik dagens situasjon. Statnett vurderer konsekvensene av tiltaket som ubetydelig. Området regnes som landets mest marginale område for villrein, i hovedsak på grunn av mangel på gode vinterbeiter, og dyra preges av lave vekter og liten kalveproduksjon. Det er gjort store inngrep i området, med blant annet vannkraftutbygging med magasiner, kraftledninger og vegnett. Disse områdene benyttes i liten grad av dagens bestand, men området utgjør potensielle beiteområder ved bestands- og/eller klimaendringer.

NVE mener at det ikke kan utelukkes at tiltaket kan gi noe økte virkninger for villrein, særlig i anleggsfasen. Med hensyn til hvordan en kraftledning kan påvirke villrein, er det viktig å skille mellom anleggs- og driftsfase. Reinen er sky av natur og vil trekke unna menneskelig aktivitet. Anleggsfasen vil derfor alltid være negativ for reinen. Generelt er det derfor også viktig at anleggsarbeid forsøkes gjennomført i perioder hvor reinen ikke er i området. Området er imidlertid preget av annen infrastruktur og aktivitet, i tillegg er anleggene planlagt i utkanten av villreinområdet og NVE vurderer at tiltaket vil gi små negative til ubetydelige virkninger for villrein.

Naturtyper

Tiltaket er planlagt i overkant av 600 moh. i glisne skogsområder. Det er ingen kartlagte verdifulle naturtyper i tiltaksområdet. Transformatorstasjonen er planlagt på eksisterende tipp fra kraftutbyggingen i området. NVE vurderer at tiltaket ikke vil komme i konflikt med verdifulle naturtyper.

5 Varsel om innsigelse

Vedtak om kraftanlegg som krever anleggskonsesjon fattes av energimyndighetene. De øvrige myndigheter er høringsinstanser. Statlige, regionale og lokale myndigheter har innsigelsesrett og klagerett til konsesjonssøknader etter energiloven, jf. plan- og bygningsloven § 35-1.

Kvinesdal kommune har i sitt innspill av 9.9.2015 varslet innsigelse. NVE hadde den 26.11.2015 innsigelsesmøte med Kvinesdal kommune. På møtet deltok Per Sverre Kvinlaug (ordfører) og Tor Arne Eiken fra Kvinesdal kommune. Fra NVE deltok Kristin Evjen, Anine Mølmen Andresen og Anette Ødegård. Møtet ble avholdt med videokonferanse. Under innsigelsesmøte redegjorde Kvinesdal kommune sin begrunnelse for innsigelsen, som gjaldt utforming av bygget og trafikksikringstiltak. Kvinesdal kommune orienterte om at de vil vurdere på nytt, sett i lys av kommunestyrets vedtak, om innsigelsen skal opprettholdes dersom ikke alle punkter ivaretas.

Kvinesdal kommunes begrunnelse for innsigelsen og NVEs vurdering av tiltak

Utforming av transformatorbygg og masteplassering

Kvinesdal kommune skriver at det må vurderes tiltak for å redusere synligheten av transformatorstasjonen og ledningene. Dette gjelder material- og fargevalg på transformatorbygg, utforming av tomten og plassering av master slik at de blir minst mulig skjemmende i området.

Statnett skriver at standardløsning for bygg vil være den beste løsningen, og de ønsker ikke å gjennomføre arkitektoniske tiltak. Kvinesdal kommune har planlagt et hytteområdet som vil få utsyn rett ned på transformatorstasjonen. NVE mener at det nødvendigvis ikke må iverksettes store tiltak for å redusere industripreget på stasjonsbygget. NVE mener at tiltak som bryter som fasaden, i form av annen type materiale eller lignende, mot hyttefeltet er tiltak som nødvendigvis ikke koster altfor mye. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om at Statnett må vurdere og iverksette tiltak for å redusere synligheten av transformatorbygget fra hytteområdet. Dette skal vurderes i miljø-, transport- og anleggsplanene som skal godkjennes av NVE før tiltak kan gjennomføres. I denne planen skal også Statnett vurdere tiltak som kan redusere synligheten av steinfyllingen ved vannet Landsløk.

Statnett har sett på muligheten til å gå rundt vannet med ledningene på nordsiden av Landsløk. NVE mener en slik løsning vil kunne redusere synligheten fra planlagt hyttefelt sør for Landsløk. Dette alternativet vil medføre flere master og vinkler, og vil derfor etter Statnetts vurdering bli mer synlig enn at ledningen går over vannet. I tillegg må Fjotland transformatorstasjon måtte dreies, noe som innebærer at betydelig utfylling av vannene Landsløk og Fjotvann. NVE er enig i at valgt trasé inn til transformatorstasjonen totalt sett vil være det beste alternativet.

Trafikksikringstiltak

Kommunestyrets vedtak omfatter tre trafikksikringstiltak.

1. Utbedring av farlig kryss ved Åsheim.

Kvinesdal kommune mener at det bør bygges en busslomme for å lede barna lenger unna farlig sving. Det bør også vurderes en kort strekning med ny gangveg på andre siden av fylkesvegen.

Anleggstrafikken vil foregå langs denne vegen. NVE har vært på befaring i området, og er enig i Kvinesdal kommunes vurderinger om at det kan være farlig å krysse vegen før svingen. NVE mener at å flytte busslommen noe, samt å lage en gangveg etter at man krysser vegen vil være gode tiltak uten at det vil medføre vesentlige kostnader. Økt trafikk med store kjøretøy kan medføre farlige situasjoner,

særlig når skolebarn går av bussen. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om at det skal bygges en ny busslomme og lages en gangveg på motsatt side av fylkesvegen ved Åsheim.

2. Utbedring i Kvinlog sentrum (Fv 42), med følgende tiltak

- utbedring av gang- og sykkelveg, på vestsiden mellom butikk og skole
- anlegge fartsdempere fra sentrum mot Kvinatun leirsted
- forlenge eksisterende gang- og sykkelveg med beslysning sydvest for Kvinatun

Kvinesdal kommune skriver at det er en skole i nærheten, og at mange barn ferdes i dette området. Denne vegen vil i liten grad bli berørt av anleggstrafikk til Fjotland transformatorstasjon. Kvinesdal kommune mener at det er den samlede belastningen i området som bør vurderes, og skriver at det vil foregå en del transport opp til Tonstad i forbindelse med anleggene der og at det derfor er nødvendig å utføre trafikksikringstiltak i Kvinlaug sentrum.

NVE mener at det i hovedsak skal vurderes avbøtende tiltak for omsøkt anlegg, og ikke for konsesjonsgitte eller søkte anlegg i Tonstadorrådet. NVE mener at det ikke ligger grunnlag for å iverksette trafikksikringstiltak i områder som ikke blir berørt av anleggstrafikk til Fjotland transformatorstasjon.

3. Bredeutvidelse nord for Lindefjell-Gunsteinsli (Fv. 465).

Kvinesdal kommune skriver at dette punktet er ulykkeutsatt. NVE har vært på befaring i området, og mener at økt anleggstrafikk med store maskiner kan bli utfordrende på dette punktet. NVE mener at det ikke vil medføre vesentlige høye kostnader å utvide vegbredden på dette punktet. Ved en eventuell konsesjon vil NVE sette vilkår om at fylkesveg 465 skal utvides nord for Lindefjell-Gunsteinsli.

5.1 NVEs vurdering om vilkår og avbøtende tiltak

5.1.1 Miljø- transport- og anleggsplan

Energimyndighetene har, i medhold av energiloven, myndighet til å fastsette hvilke vilkår en kraftledning skal bygges og drives etter. Dette kan for eksempel være pålegg om utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplan, eller tiltak i for å redusere estetiske eller andre ulemper. Vilkår om såkalte avbøtende tiltak – tiltak som reduserer antatt negative virkninger – vurderes konkret i hver sak basert på de opplysninger som foreligger om virkningene av tiltaket. I mange tilfeller kan ulemper ved en tiltaket reduseres innenfor akseptable kostnadsrammer.

Dersom det gis konsesjon vil det etter NVEs vurdering være fornuftig med et vilkår om en miljø-, transport, og anleggsplan. Vi mener dette vil bidra til at hensynet til blant annet miljø og anleggstrafikk kan ivaretas på en god måte under anleggsarbeidet. NVE har utarbeidet en veileder for utforming av miljø-, transport- og anleggsplan. Der går det frem at blant annet nødvendig transport og anleggstrafikk skal beskrives og plan for istandsetting skal inkluderes. NVE forutsetter at denne veilederen følges.

Utover det som er nevnt i veilederen bør planene spesielt beskrive:

- Utforming av transformatorbygg, og tiltak som kan redusere synligheten av bygget og steinfylling for å redusere den negative visuelle virkningen fra planlagt hytteområde.

- Tilrettelegge for adkomst rundt Landsløk der transformatorstasjonen kommer i konflikt med dagens adkomst.
- Det skal bygges en ny busslomme og lages en gangveg på motsatt side av fylkesvegen ved Åsheim. Fylkesveg 465 skal utvides nord for Lindefjell-Gunsteinsli.

6 NVEs avveiiinger, konklusjon og vedtak om søknad etter energiloven

NVE har vurdert søknaden om etableringen av en ny transformatorstasjon og omlegging av ledninger inn til den nye stasjonen. Vi har i dette notatet redegjort for vurderingsgrunnlag og tekniske, økonomiske, samfunns- og miljømessige virkninger.

Det er kun noen virkninger av tiltaket som kan tallfestes og som kan omtales som prissatte virkninger (investeringskostnader, endringer i taps- og avbruddskostnader osv.). De aller fleste virkningene ved etablering av kraftoverføringsanlegg, er såkalt ikke-prissatte virkninger (virkninger for landskap, kulturmiljø, friluftsliv, bomiljø, naturmangfold osv). Slike virkninger kan vanskelig tallfestes, og de samlede konsekvensene kan dermed heller ikke summeres opp til et positivt eller negativt resultat i kroner og øre. NVEs vurdering av om det skal gis konsesjon til et omsøkt tiltak er derfor en faglig skjønnsvurdering.

6.1 Oppsummering av NVEs vurderinger

Det er etter NVEs vurdering nødvendig å bygge nye Fjotland transformatorstasjon for å kunne heve spenningen på de tidligere konsesjonsjonsgitte ledningene Ertsmyra–Solhom og Arendal–Solhom til 420 kV.

Under er en oppsummering av virkninger for allmenne miljø- og arealbruksinteresser. Det er ikke plass til å gjøre dette i eksisterende Solhom transformatorstasjon. For oversiktens skyld gis oppsummeringen i en tabell. Bakgrunnen for oppsummeringen under er i NVEs vurderinger gjort i kapittel 3 og 4.

Vurderingskriterier	Fordeler/nytte	Ulemper/kostnad
Investeringskostnader		400 millioner kroner
Kostnader for Sira-Kvina kraftselskap. Forskuttering Solhom koblingsstasjon med restlevetid til ca. 2030.		53 millioner kroner.
Restverdi for Statnett sine anlegg i Solhom		12 millioner kroner
Sparte reinvesteringskostnader	260 millioner kroner	
Sparte kostnader for Trinn 1 ved å samordne utbygging av Fjotland transformatorstasjon og 420 kV Ertsmyra–Fjotland	40 millioner kroner	
Forsyningssikkerhet utover avbruddskostnader	Øker kapasiteten i nettet. Økt forsyningssikkerhet.	
Fjerning av handelsbegrensinger	Mellom 262 og 541 millioner kroner	
Fornybar produksjon	Øker kapasiteten i nettet og bidrar til	

	tilrettelegging for mer fornybar kraftproduksjon.	
Visuelle virkninger		Synlig fra et planlagt hyttefelt dersom dette realiseres.
Arealbeslag	1200 meter 300 kV ledning rives, og 700-800 meter 420 kV ledning med et 40 meter langt ryddebelte bygges ikke. Frigjøring av 1200 meter tilsvarer 4,8 daa.	Areal til Fjotland transformatorstasjon, ca. 20 daa. 3,7 km nye 420 kV ledninger som vil beslaglegge cirka 14,8 daa. Ett 8000 m ² deponi. En 100 meter veg med bredde på fem meter.

6.2 NVEs vedtak

NVE mener fordelene for driften av kraftsystemet totalt sett er større enn kostnadene og ulempene for areal og miljø. I medhold av energiloven gir derfor NVE konsesjon til å bygge og drive følgende elektriske anlegg i Kvinesdal kommune i Vest-Agder fylke, ref. NVE 201502332-36

- Fjotland transformatorstasjon, med
  - To transformatorer hver med ytelse 1000 MVA og omsetning 420/300 kV.
  - Seks GIS-bryterfelt med dobbel samleskinne og nominell spenning 420 kV.
  - To bryterfelt med nominell spenning 300 kV.
  - Et kontrollbygg med grunnflate på ca. 640 m².
  - En ca. 100 meter lang og fem meter bred adkomstveg til Fjotland transformatorstasjon.
  - Ett 8000 m² deponi.
- En 2000 meter lang 420 kV kraftledning fra punkt mellom Myhankheia og Landsløk inn til Fjotland transformatorstasjon.
- En 700 meter lang 420 kV kraftledning fra punkt mellom Myhankheia og Landsløk inn til Fjotland transformatorstasjon.
- En 1000 meter lang 420 kV kraftledning fra tilkoblingspunktet på dagens Solhom–Kvinnen til Fjotland transformatorstasjon.
- En midlertidig ca. 0,25 km lang 300 kV ledning fra Solhom koblingstasjon til mast FM64.

7 NVEs vurdering av søknader om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

Ekspropriasjon innebærer at en grunneier/rettighetshaver må gi fra seg eiendomsrettigheter eller andre rettigheter uten å godta dette frivillig, mot at det i en etterfølgende skjønssak fastsettes erstatning. Dette vil kunne skje dersom grunneier/rettighetshaver og søker ikke lykkes i å forhandle seg fram til minnelige avtaler. NVE forutsetter at tiltakshaver forsøker å komme frem til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere jf. oreigningslova § 12.

Statnett har søkt om ekspropriasjon for Fjotland transformatorstasjon, adkomstveg til stasjonen og til ledningsomleggingene. Statnett har ikke søkt om ekspropriasjonstillatelse for massedeponiet. Plassering av massedeponiet er gjort etter samtaler med grunneier, og NVE forutsetter at det inngås en frivillig overtakelsesavtale mellom partene.

7.1 Hjemmel

Statnett SF har i medhold av oreigningslova § 2 nr. 19 søkt om tillatelse til å foreta ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de omsøkte elektriske anleggene, herunder rettigheter for lagring, atkomst og transport. Oreigningslova § 2 nr. 19 gir hjemmel til å ekspropriere «så langt det trengst til eller for (...) varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg.»

Bestemmelsen gir NVE hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter av de omsøkte anlegg. Totalt vil ca. 18 grunneiere blir berørt av tiltakene som NVE meddeler konsesjon til.

7.2 Omfang av ekspropriasjon

Søknaden gjelder ekspropriasjon til nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift/vedlikehold, herunder rettigheter for lagring, atkomst, ferdsel og transport i forbindelse med bygging og drift/vedlikehold av de omsøkte anleggene.

Statnett søker om ekspropriasjon til eiendomsrett for følgende arealer:

- *Et ca. 20 daa areal til Fjotland transformatorstasjon*

Behovet til arealer for transformatorstasjonen er 12 daa., men det er søkt om erverv av totalt 20 dekar.

NVE vurderer at arealbehovet og grunnlaget for ekspropriasjonsspørsmålet er knyttet til den fysiske plasseringen av de elektriske anleggene og nødvendig areal i anleggsfasen til lagring og deponering av masser mv. Hvor mye areal som er nødvendig for å bygge anlegget er vanskelig å fastslå før detaljprosjekteringen. Erfaringer fra andre utbygginger av sentralnettstasjoner viser at er det behov for vesentlig mer areal enn selve fotavtrykket til stasjonen og buffersone rundt anlegget, blant annet til lagring av masser, og nødvendig areal til rigging, transport på området osv. Det er derfor vanskelig å finne en eksakt avgrensning eller reduksjon av arealet det er søkt erverv for, før endelig detaljprosjektering foreligger. NVE mener det er sannsynliggjort at Statnett har behov for mer areal utover selve stasjonsområdet og at omsøkte areal på 20 daa virker rimelig.

Statnett søker om ekspropriasjon til bruksrett for følgende arealer:

- *Kraftledningsgaten*

Her vil nødvendig areal for fremføring av ledninger bli klausulert. Klausuleringsbeltet utgjør normalt en ca. 40 meter bred trasé for 420 kV luftledning. Retten omfatter også rydding av skog i traseen i driftsfasen.

- *Lagring, ferdsel og transport*

Dette omfatter nødvendige rettigheter til lagring, ferdsel og transport av utstyr og materiell på eksisterende privat veg mellom offentlig veg og ledningsanlegg, i terrenget mellom offentlig eller privat veg frem til ledningsanleggene og terrengtransport i ledningstraséen. Bruksretten gjelder også for uttransportering av tømmer som hugges i tilknytning til anlegget.

- *Riggplasser*

Rett til å etablere riggplasser.

7.3 Interesseavveining

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter oreigningsloven § 2 annet ledd: «*Vedtak eller samtykke kan ikkje gjerast eller gjevast uten at det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade.*» Dette innebærer at samtlige skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører, skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

7.3.1 Vurderinger av virkninger av konsesjonsgitte tiltak

NVE mener de samfunnsmessige fordeler ved tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier eller rettighetshaver som er berørt i denne saken. Fjotland transformatorstasjon og spenningsheving av Ertsmyra–Fjotland–Arendal ledningene til 420 kV vil legge til rette for en bedre utnyttelse av mellomlandsforbindelsene ved feil/revisjoner. I tillegg vil tiltaket bedre forsyningssikkerheten og tilrettelegge for ny fornybar produksjon. De negative virkningene er knyttet til blant annet konsekvenser for planlagt hyttefelt sør for Landsløk og visuelle virkninger. Vi viser i den sammenheng til våre vurderinger i kapittel 3 og kapittel 4 der fordeler og ulemper ved de omsøkte tiltakene er vurdert.

7.3.2 Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse i forsyningssikkerhet, sammen med reduserte energitap og avbruddskostnader avveies mot hensynet til de grunneiere eller rettighetshavere som blir berørt og til andre allmenne interesser knyttet til miljø i vid forstand, se kapittel 3.

Enkeltpersoner blir i varierende grad direkte berørt av bygging og drift av de anleggene det er gitt konsesjon til. NVE mener allikevel at de samfunnsmessige fordelene ved dette tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier eller rettighetshaver. NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordeler ved de anlegg det er gitt konsesjon til utvilsomt er større enn skader og ulemper som påføres andre.

7.4 NVEs samtykke til ekspropriasjon

Det foreligger grunnlag etter oreigningsloven § 2 annet ledd, jf. § 2 nr. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene Statnett SF har søkt om. Det vises til vedtak om samtykke til ekspropriasjon, ref. NVE 201502332-37.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at ekspropriasjonstillatelsen faller bort dersom begjæring av skjønn ikke er framsatt innen ett år etter endelig vedtak er fattet, jf. oreigningslova § 16.

NVE forutsetter at Statnett forsøker å komme fram til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere. Dersom dette ikke er mulig, skal den enkelte grunneier kompenseres gjennom skjønn.

7.5 Forhåndstiltredelse

Statnett SF søker også om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25. Forhåndstiltredelse innebærer at tiltakshaver kan sette i gang anleggsarbeidet før skjønn er avholdt/erstatning er fastsatt.

Normalt forutsetter samtykke til forhåndstiltredelse at skjønn er begjært. NVE har foreløpig ikke realitetsbehandlet denne delen av søknaden, og vil avgjøre søknaden om forhåndstiltredelse når skjønn eventuelt er begjært.

Vedlegg A - Oversikt over lovverk og behandlingsprosess

A.1 Energiloven

For å bygge, eie og drive elektriske anlegg kreves det konsesjon etter energiloven § 3-1. NVE er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner.

A.2 Oreigningslova

Tiltakshaver har også søkt om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse etter oreigningslova. I utgangspunktet skal tiltakshaver forsøke å inngå minnelige avtaler med grunneiere og rettighetshavere for å sikre seg nødvendige rettigheter til bygging, drift og vedlikehold av de elektriske anleggene. For det tilfelle det ikke er mulig å inngå minnelige avtaler med alle grunneiere og rettighetshavere, vil det være nødvendig med ekspropriasjonstillatelse for å kunne gjennomføre tiltaket. Etter oreigningslova § 2 nr. 19 er kraftliner, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg mulige ekspropriasjonsformål. I tillegg til ekspropriasjon er det vanlig å søke om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25, som innebærer en tillatelse til å iverksette ekspropriasjonsinngrep før det foreligger rettskraftig skjønn. Det er NVE som er ansvarlig for behandlingen etter oreigningslova.

A.3 Samordning med annet lovverk

A.3.1 Plan- og bygningsloven

Kraftledninger og transformatorstasjoner med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 er ikke omfattet av lovens plandel. Lovens krav til konsekvensutredninger og krav til kartfesting gjelder fortsatt. Unntaket betyr at:

- konsesjon kan gis uavhengig av planstatus
- det ikke skal utarbeides reguleringsplan eller gis dispensasjon
- det ikke kan vedtas planbestemmelser for slike anlegg

Vedtak om elektriske anlegg som krever anleggskonsesjon skal kun fattes av energimyndighetene. De øvrige myndigheter er høringsinstanser. Statlige, regionale og lokale myndigheter får etter ikrafttredelse av den nye loven innsigelsesrett og klagerett på NVEs konsesjonsvedtak etter energiloven, jf. energiloven § 2-1.

Behandlingsreglene for kraftledninger skal praktiseres for elektriske anlegg med tilhørende konstruksjoner og nødvendig adkomst. Dette innebærer at adkomstveier som er nødvendig for driften av energianleggene skal inntegnes på konsesjonskartet, behandles samtidig med anlegget for øvrig og inngår i konsesjonsvedtaket. Disse skal ikke behandles etter plan- og bygningsloven, under forutsetningen at disse veiene gis en betryggende behandling etter energiloven, der berørte interesser gis mulighet for å gi sine innspill. Veier som ikke inngår i prosessen fram til konsesjonsvedtaket, skal framlegges i detaljplaner som følger opp konsesjonsvedtaket, eller behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven.

Selv om nettanlegg kan etableres uavhengig av innholdet i eksisterende arealplaner, betyr ikke at det er likegyldig for utbygger eller NVE hvilken arealbruk som berøres og hvilke planer som foreligger. Eksisterende bruk av arealene er som før en viktig del av de reelle hensynene som skal ivaretas når alternative traseer vurderes og en konsesjonsavgjørelse fattes. Foreliggende regulering til vern kan for

eksempel være en viktig grunn til å unngå dette arealet, men planen gir ingen absolutte krav om å unngå arealet.

Elektriske anlegg som er unntatt fra plan- og bygningsloven skal i kommunale plankart fremtre som hensynssoner, noe som betyr at det skal registreres kraftledninger med tilhørende byggeforbudssoner i samsvar med regelverket til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. På kart vil ledninger være vist som et skravert område. Tidligere framstilling av ledninger som planformål (spesialområde, fareområde) med egne farger skal fases ut. Planformål ved ledninger skal framstilles ut fra forutsatt bruk av arealet i området for øvrig.

Kraftledninger med anleggskonsesjon er også unntatt fra byggesaksdelen i plan- og bygningsloven. Unntaket gjelder elektriske anlegg, som er en fellesbetegnelse på elektrisk utrustning og tilhørende byggtekniske konstruksjoner. Konstruksjoner som ikke har betydning for drift og sikkerhet ved de elektriske anleggene vil derfor omfattes av byggesaksbestemmelsene. Enkelte byggverk tilknyttet transformatorstasjoner vil dermed fortsatt kunne kreve byggesaksbehandling fra kommunen. I denne saken har ikke Hafslund Nett søkt om slike byggverk.

A.3.2 Kulturminneloven

Alle fysiske inngrep som direkte kan påvirke kulturminner eller kulturlandskap, skal avklares mot kulturminneloven (kulml.) før bygging. Generelt skal det være gjennomført undersøkelser i planområdet for å avdekke mulige konflikter med automatiske fredete kulturminner, jf. kulml. § 9. Eventuelle direkte konflikter mellom det planlagte tiltaket og automatisk fredete kulturminner, må avklares gjennom en dispensasjonssøknad etter kulturminneloven.

A.3.3 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den. 1. juli 2009, og skal erstatte blant annet naturvernloven. Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen.

Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper. Loven fastsetter videre forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning.

Prinsippene i naturmangfoldloven skal trekkes inn i den skjønsmessige vurderingen som foretas når det avgjøres om konsesjon etter energiloven skal gis, til hvilken løsning og på hvilke vilkår. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det skal fremgå av begrunnelsen hvordan prinsippene om bærekraftig bruk er anvendt som retningslinjer. Tiltakets betydning for forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 drøftes der det er aktuelt. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Vedlegg B – Sammenfatning av høringsuttalelser

Konsesjonssøknaden og søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for ny 420/300 kV Fjotland transformatorstasjon ble sendt på høring 16.4.2015. Fristen for å komme med høringsuttalelse til søknaden ble satt til 15.6.2015. Kvinesdal kommune ble bedt om å legge søknaden med ut til offentlig ettersyn. Statnett ble bedt om å orientere grunneiere og rettighetshavere. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort to ganger i Avisen Agder og Fædrelandsvennen og i Norsk lysingsblad.

Følgende instanser fikk søknaden på høring: Agder Energi Nett AS, Allskog AS, Avinor SA. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap – region Sør, DNT-sør, Fortidsminneforeningen i Vest-Agder, Fylkesmannen i Vest-Agder, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Mobil Norway AS, NJFF – Vest-Agder, Norges Bondelag – Agderkontoret, Naturvernforbundet Vest-Agder, Norskog, Sira-Kvina kraftselskap, Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag, Vest-Agder fylkeskommune, Vest Agder Natur og Ungdom, Norsk Ornitologisk Forening avg. Vest-Agder og Statnett.

Statnett orienterte berørte grunneiere og tekniske etater om søknaden og om fristen for å komme med uttalelser.

Innkommne merknader

NVE mottok åtte høringsuttalelser til konsesjonssøknaden. Samtlige uttalelser er sammenfattet under. Statnett kommenterte uttalelsene i brev av 16.9.2015. Kommentarene fra søker er sammenfattet under de respektive uttalelsene.

Kvinesdal kommune skriver i vedtak av 9.9.2015 at tiltaket vil ha betydelige konsekvenser for området på Nesjen, og særlig sett fra planlagte sørlige hyttefelt. Kommunen er ikke enig i søknadens landskapsvurderingen som sier at tiltaket ikke vil gi nevneverdig konsekvenser for landskap. Spesielt vil ledningene og stasjonene bli veldig fremtredende fra det planlagt hytteområdet i sør.

Kvinesdal kommune varsler innsigelse dersom det ikke følgende tas hensyn til:

- Utforming, material- og fargevalg på bygg samt ledninger må utformes slik at tiltaket i blir minst mulig skjemmende for området.
- Tiltaket vil medføre stor trafikkbelastning på vegnettet. Foruten om utbedringer av vegen fra Risnes til Nesjen som oppgitt, må Statnett også utføres trafikksikringstiltak på hovedvegnettet. Følgende trafikksikringstiltak må utføres:
  - Området ved Åsheim, på fylkesveg 465, har et farlig krysningspunkt i forbindelse med skoleskys. Det må derfor lages en busslomme langs fylkesveg 465 i dette området.
  - I tillegg til transport til Nesjen vil det også foregå mye transport opp til Tonstad i forbindelse med anleggene der. Det må derfor gjøres tiltak i Kvinlog sentrum. Det må utbedres gang- og sykkelveg mellom butikk og skole på vestsiden av fylkesveg 42. Fartsdempere fra sentrum og ut mot Kvinatun. Ny gang- og sykkelveg sydvest fra Kvinatun.
  - Bredeutvidelse av fylkesvei 465 nord for Lindefjell mot Gunststeinsli.

Alle disse punktene er med kommunens trafiksikkerhetsplan og er nødvendige for at trafiksikkerheten skal ivaretas i anleggsperioden. Statnett må stå ansvarlig for at tiltakene blir utført.

Statnett skriver at stasjonens plassering ikke skiller seg ut sammenliknet med tilsvarende stasjoner med tanke på visuelt uttrykk. Statnett påpeker at det kun foreligger reguleringsplan for hytteområdet, og at eventuelle fordeler med arkitektoniske tiltak virker usikkert. Statnett legger derfor ikke opp til arkitektoniske tiltak. Tiltak som vil kunne gjøre bygge mindre synlig i sommerhalvåret vil gjøre stasjonen tydeligere på vinterstid. Statnett mener at deres standardløsning for bygg er den beste løsningen, både visuelt og for fremtidig vedlikehold.

Statnett skriver at de har vurdert flere alternativer for å krysse Landsløk. Det er sett på muligheten til å gå rundt vannet, men dette vil innebære flere master og vinkler. Et annet alternativ vil kreve en dreining av hele stasjonen som vil innebære betydelig utfylling av Landsløk og Fjotvann.

Utover Statnetts planlagte tiltak peker kommunen på ytterligere trafiksikringstiltak. Statnett vil vurdere disse konkret. Statnett vil ha løpende dialog med forvalter av fylkesveg, Statens vegvesen og Kvinesdal kommune.

Statnett skriver at de, i samarbeid med Svein Arild Grimsby, har utført risikovurdering av kjente hekkelokaliteter langs ledningstraseene og nær stasjonen, og vurdert hvordan anleggsarbeid vil kunne komme i konflikt med hekkede rovfugler. Statnett vil i MTA-plan legge inn krav/hensyn i områder som er vurdert å ha vesentlig konfliktpotensial. Statnett vil ha dialog med fylkesmannen i Vest-Agder og presentere planlagt anleggsgjennomføring og hensyn for de.

Vest-Agder fylkeskommune skriver i brev av 12.5.2015 at det ikke er registrert automatiske fredete kulturminner i tiltaksområdet. Fylkeskonservator vurderer potensialet for funn som relativt lite og finner det ikke nødvendig å foreta særskilte registreringer i området.

Fylkeskommunen skriver at ny transformatorstasjon med tilhørende omlegging av ledninger vil være synlige tiltak i heilandskapet. Temakart for regionalplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet viser at det er viktige regionale friluftssinteresser knyttet til området. Fylkeskommunen skriver imidlertid at området er preget av tekniske inngrep, kraftledninger, utfyllinger og vei og mener omsøkt lokalitet kan være hensiktsmessig. Fylkeskommunen legger til grunn at friluftsområdene i hovedsak er i heiområdene lenger vest, og vurderer derfor at stasjonen ikke vil være til hinder rent fysisk. Det er likevel viktig at stasjonen med tilhørende anlegg utføres mest mulig skånsomt og fylkeskommunen ber om at følgende vurderes ved en eventuell konsesjon:

- Transformatorstasjonen bør gis materiale- og fargebruk som reduserer synligheten. Fylkeskommunen foreslår ubehandlet eller mørkbeiset tre som fasademateriale.
- Fyllingen mot vannet bør arronderes og dekkes med stedegen masse.
- Spennet over vannet må vurderes legges slik at en unngår kryssing over vannet.
- Midlertidig rigg- og massedeponi utformes og driftes slik at en i minst mulig grad unngår permanente skader på landskapet.

Statnett skriver at stasjonens plassering ikke skiller seg ut sammenliknet med tilsvarende stasjoner med tanke på visuelt uttrykk. Statnett påpeker at det kun foreligger reguleringsplan for hytteområdet, og at eventuelle fordeler med arkitektoniske tiltak virker usikkert. Statnett legger derfor ikke opp til arkitektoniske tiltak. Tiltak som vil kunne gjøre bygge mindre synlig i sommerhalvåret vil gjøre

stasjonen tydeligere på vinterstid. Statnett mener at deres standardløsning for bygg er den beste løsningen, både visuelt og for fremtidig vedlikehold.

Statnett vurderer å plante stedlig vegetasjon i belte mellom steinvoll og Landsløk og plante steinfylling for å dempe synligheten av fyllingen fra stasjonen.

Statnett skriver at de har vurdert flere alternativer for å krysse Landsløk. Det er sett på muligheten til å gå rundt vannet, men dette vil innebære flere master og vinkler. Et annet alternativ vil kreve en dreining av hele stasjonen som vil innebære betydelig utfylling av Landsløk og Fjotvann.

Rigg og deponiområder: All matjord skrapes til side og ivaretas for bruk ved istandsetting av riggområde.

Planlagt massedeponi vil bli permanent. Statnett har gått i dialog med grunneiere og kommune for valg av lokalitet.

Fylkesmannen i Vest-Agder skriver i e-post av 19.6.2015 at vurderingene i søknadens kap. 6.8 (naturmiljø) er for enkel. Det må gjøres nøyere undersøkelser og vurderinger av hvordan stasjonenes lokalisering påvirker de enkelte reirplassen. Det oppfordres at tomten arronderes slik at utfyllingen i vannene begrenses.

Statnett skriver at de, i samarbeid med Svein Arild Grimsby, har utført risikovurdering av kjente hekkelokaliteter langs ledningstraseene og nær stasjonen, og vurdert hvordan anleggsarbeid vil kunne komme i konflikt med hekkede rovfugler. Statnett vil i MTA-plan legge inn krav/hensyn i områder som er vurdert å ha vesentlig konfliktpotensial. Statnett vil ha dialog med fylkesmannen i Vest-Agder og presentere planlagt anleggsgjennomføring og hensyn for de.

Landbruksdirektoratet skriver i uttalelse av 1.6.2015 at med et ryddebelte på 40 meter for ledningstraseene vil et betydelig areal landbruksareal bli berørt. Landbruksdirektoratet er ikke enig i vurderingene i konsesjonssøknaden om at det fylldyrka arealet som skal nyttes til massedeponi ikke krever samtykke etter jordloven. Bruka av fulldyrka mark til midlertidig massedeponi vil innebære en omdisponering etter jordlovens § 9, og faller utenfor de unntak fra jordlovens bestemmelser som er angitt i jordloven § 2.

Statnett skriver at landbruksareal som blir beslaglagt består av skog og fjellterreng. Skogsterreng er spredt furuskog.

Planlagt massedeponi vil bli permanent. Statnett har gått i dialog med grunneiere og kommune for valg av lokalitet. Omsøkt lokalitet fra mars 2015 blir trolig ikke aktuelt. Alternativet som nå vurderes ligger i nordkanten av området. Ved eventuell deponering tilrettelegges det for at området kan brukes til slåttemark med vekstjord.

Avinor skriver i brev av 12.5.2015 at den planlagte ledningen ligger lang fra Avinors lufthavner og berører ingen restriksjonsplaner. Tiltaket får ingen konsekvenser for inn- og utflygningsprosedyrer. Tiltaket får ingen konsekvenser for Avinors tekniske systemer. Luftledning kan medføre hinder for de som opererer med lavtflygende fly og helikopter. Avinor gjør oppmerksom på at ledningen skal rapporteres og registeret av luftfartshinder til Statens kartverk. Luftfartshinder skal merkes i medhold av *Forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfarshinder.*

Statnett skriver at de følger forskrift for merking av luftfartshinder utstedt av Luftfartstilsynet.

Sira-Kvina kraftselskap skriver i e-post av 15.6.2015 at Solhom kraftstasjon er planlagt direkte tilknyttet ny transformatorstasjon med transformering til 420 kV inne i kraftverket og 420 kabler ut adkomsttunnel. Dette er ifølge Statnett den mest samfunnsøkonomiske og fremtidsrettede løsningen, men for Sira-Kvina kraftselskap er dette en mer kostbar løsning da dagens anlegg skiftes ut før forventet levetid. Dagens GIS- anlegg er fra 1979, og ikke 1974 som det står i søknaden. Teknisk og sikkerhetsmessig er dette den beste løsningen for Solhom kraftstasjon. Sira-Kvina kraftselskap må starte arbeidet med nødvendige tillatelser for oppgradering av Solhom kraftstasjon til 420 kV. Det forutsettes at Solhom kraftstasjon kan levere på dagens 300 kV ledning frem til Solhom koblingsstasjon kobles til Fjotland transformatorstasjon. Bygg som rommer lager/kontrollrom foreslås flyttet øst for vei. Det forutsettes at eiendomsgrensene justeres slik at vei til stasjon og områder Sira-Kvina Kraftlag har installasjoner ikke selges til Statnett.

Statnett skriver at de har vært i dialog med Sira-Kvina kraftselskap. Utbyggingsavtale er signert 31. august 2015. Avtalen inkluderer justert eiendomsgrense etter Sira Kvina l kraftselskaps ønske.

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Anleggskonsesjon

Meddelt:

Statnett SF

Organisasjonsnummer: 962 986 633

Dato: 03.02.2016

Varighet: 01.02.2046

Ref: 201502332-36

Kommune: Kvinesdal

Fylke: Vest-Agder

I medhold av lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 3-1, jf. forskrift av 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 3-1 og delegering av myndighet fra Olje- og energidepartementet i brev av 27. november 2013, gir Norges vassdrags- og energidirektorat under henvisning til søknad av 10.4.2015, og vedlagt notat *Bakgrunn for vedtak av i dag, anleggskonsesjon til Statnett SF.*

Anleggskonsesjonen gir rett til å bygge og drive følgende elektriske anlegg:

1. Ny Fjotland transformatorstasjon med følgende spesifikasjoner:
  - To transformatorer hver med ytelse 1000 MVA og omsetning 420/300 kV.
  - Seks GIS-bryterfelt med dobbel samleskinne og nominell spenning 420 kV.
  - To bryterfelt med nominell spenning 300 kV.
  - Et kontrollbygg med grunnflate på ca. 640 m².
  - En ca. 100 meter lang og fem meter bred adkomstveg til Fjotland transformatorstasjon.
  - Et permanent deponi på ca. 8000 m².
  - Nødvendig høyspenningsanlegg.
2. En ca. 21 km lang kraftledning fra Ertsmyra transformatorstasjon i Sirdal kommune til Fjotland transformatorstasjon i Kvinesdal kommune, med nominell spenning 420 kV og tverrsnitt minimum tilsvarende FeAl 3x380 «Grackle Spesial» og to toppliner.
3. En ca. 106 km lang kraftledning fra Fjotland transformatorstasjon i Kvinesdal kommune til Arendal transformatorstasjon i Froland kommune, med nominell spenning 420 kV og to toppliner. Kraftledningen skal ha følgende spesifikasjoner:
  - Fra mast 1 til 280 skal kraftledningen ha linetverrsnitt minimum tilsvarende FeAl 2x480, type Parrot. Fra mast 280 inn til Arendal transformatorstasjon skal kraftledningen ha tverrsnitt minimum tilsvarende FeAl 2x380, type Grackle.
  - Selvbærende portalmaster i stål.
  - På en ca. 0,7 km lang kraftledning fra punkt mellom Myhankheia og Landsløk til Fjotland transformatorstasjon skal ledningen bygges ny, og fra punkt mellom Myhankheia og Landsløk til Arendal transformatorstasjon skal ledningen fortsatt driftes.
4. En ca. 1 km lang kraftledning fra tilkoblingspunktet på dagens Solhom–Kvinen til Fjotland transformatorstasjon, med nominell spenning 300 kV og tverrsnitt minimum tilsvarende FeAl 2x380 «Grackle Spesial» og to toppliner. Ledningen skal bygges med portalmaster i stål og isolatorer i glass.
5. En midlertidig ca. 0,25 km lang kraftledning fra Solhom koblingsstasjon til mast FM64, med nominell spenning 300 kV og tverrsnitt minimum tilsvarende FeAl 2x380 «Grackle Spesial».

Transformatorstasjonens beliggenhet og ledningstraseene fremgår på kart merket «Figur 8. Omlegging/nybygging av ledninger i tilknytning Fjotland transformatorstasjon» av mars 2015.

Stasjonstomten skal være innenfor gråmerket område på kart merket «FJO – Fjotland transformer station» av 16.6.2014.

Massedeponiet skal være innenfor området merket med blått og midlertidig adkomstveg skal følge rød strek i kart merket «Deponi og adkomstveg til deponiet».

420 kV-kraftledningen Ertsmyra–Fjotland skal på strekningen Ertsmyra–Øysteinsetet bygges i trasé 2.0-1.0, som fremgår på kart merket «300(420) kV Tonstad (Ertsmyra) Solhom» av 25.4.2013.

420 kV kraftledningen fra Arendal transformatorstasjon er som vist med rød strek i kart merket «55560 Vestre korridor» av 25.11.2013.

Kartene er vedlagt denne konsesjonen.

Anleggskonsesjon meddelt Statnett SF 17.12.2014, NVE-ref. 201304440-38 og punkt 1 i anleggskonsesjon meddelt Statnett SF 11.12.2013, NVE-ref. 201201843-37, bortfaller herved.

Vilkår

De til enhver tid gjeldende vilkår fastsatt i eller i medhold av energiloven gjelder for konsesjonæren. I tillegg fastsettes med hjemmel i energiloven § 3-5 annet ledd følgende spesielle vilkår:

1. Varighet

Konsesjonen gjelder inntil 1.2.2046.

2. Fornyelse

Konsesjonæren skal søke om fornyelse av konsesjonen senest seks måneder før konsesjonen utløper. Dersom konsesjonæren ikke ønsker fornyet konsesjon, skal det innen samme frist gis melding om dette.

3. Bygging

Anlegget skal være ferdigstilt, bygget i henhold til denne konsesjonen og idriftsatt innen fire år fra endelig konsesjon.

Konsesjonæren kan søke om forlengelse av fristen for ferdigstilling, bygging og idriftsettelse. Slik søknad skal sendes senest seks måneder før utløpet av fristen.

Konsesjonen bortfaller dersom fristen for ferdigstilling, bygging og idriftsettelse ikke overholdes.

4. Drift

Konsesjonæren skal stå for driften av anleggene og plikter å gjøre seg kjent med de til enhver tid gjeldende regler for driften.

Bytte av driftsansvarlig selskap krever overføring av konsesjon. Eventuelt framtidig skille mellom eierskap og drift av anleggene konsesjonen omfatter, krever også godkjenning fra NVE. Godkjenning kan gis etter søknad.

5. Nedleggelse

Dersom konsesjonær ønsker å legge ned anlegget mens konsesjonen løper, skal det søkes NVE om dette. Nedleggelse kan ikke skje før vedtak om riving er fattet.

6. Endring av konsesjon

NVE kan fastsette nye vilkår for anlegget dersom det foreligger sterke samfunnsmessige interesser.

7. Tilbakekall av konsesjon

Konsesjonen kan trekkes tilbake dersom konsesjonæren tas under konkursbehandling, innleder gjeldsforhandling, eller på annen måte blir ute av stand til å oppfylle sine plikter etter konsesjonen.

8. Overtredelse av konsesjonen eller konsesjonsvilkår

Ved overtredelse av konsesjonen eller vilkår i denne konsesjonen kan NVE bruke de til enhver tid gjeldende reaksjonsmidler etter energilovgivningen eller bestemmelser gitt i medhold av denne lovgivningen.

NVE kan også i slike tilfeller på ethvert tidspunkt pålegge stans i bygging.

9. Miljø-, transport- og anleggsplan

Anlegget skal bygges, drives, vedlikeholdes og nedlegges i henhold til en miljø-, transport- og anleggsplan, som utarbeides av konsesjonæren og godkjennes av NVE før anleggsstart. Planen skal utarbeides i samsvar med NVEs veileder om utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplan for anlegg med konsesjon etter energiloven. Statnett skal utarbeide planen i kontakt med berørt kommune, grunneiere og andre rettighetshavere. Planen skal gjøres kjent for entreprenører. Konsesjonæren har ansvaret for at planen følges.

Anlegget skal til enhver tid holdes i tilfredsstillende driftsmessig stand i henhold til miljø-, transport- og anleggsplanen og eventuelt andre vilkår/planer.

Konsesjonæren skal foreta en forsvarlig opprydding og istandsetting av anleggsområdene, som skal være ferdig senest to år etter at anlegget eller deler av anlegget er satt i drift.

Tilsyn med bygging, drift, vedlikehold og nedleggelse av anlegget er tillagt NVE. Utgifter forbundet med NVEs godkjenning av planen, og utgifter til tilsyn med overholdelse av planen dekkes av konsesjonæren.

Ved behov for planer etter andre vilkår, kan disse inkluderes i miljø-, transport- og anleggsplanen.

Konsesjonæren skal avklare undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 før miljø-, transport- og anleggsplanen blir godkjent.

Utover det som står i veilederen skal planen spesielt beskrive og drøfte:

Fjotland transformatorstasjon:

- Utforming, materialvalg og farge på transformatorbygget som reduserer den visuelle virkningen og bryter opp industripreg på bygget.
- Tiltak for å redusere synligheten av steinfyllingen ved Landsløk.
- Hvordan adgangen til å bevege seg rundt vannet Landsløk skal opprettholdes.
- Fylkesvegen ved Åsheim – ny busslomme og en ny gangveg på motsatt side av fylkesvegen. Fylkesveg 465 – vegen skal utvides nord for Lindefjell-Gunsteinsli.

420 kV ledning Ertsmyra–Fjotland:

- Med utgangspunkt i kjente hubrolokaliteter skal Statnett kartlegge i hvilke reir det eventuelt foregår hekking før anleggsarbeidet starter for ledningen Ertsmyra–Fjotland. Hvis det er hekking i reir nær traseen eller anleggsveien, skal Statnett i miljø-, transport- og anleggsplanen beskrive hvordan ulempene kan reduseres i anleggsfasen. Dette vilkåret er videreført fra konsesjonen for Ertsmyra-Solhom.

10. Byggtekniske krav

Utbygger skal påse at transformatorbygget etableres i samsvar med kravene i forskrift om tekniske byggverk (FOR 2010-03-26 nr. 489) så langt disse kravene passer for bygget.

11. Riving av midlertidig ledning

Den midlertidige ledningen mellom Solhom koblingsstasjon til Fjotland transformatorstasjon skal rives når alle anlegg er ferdig bygget og Solhom koblingsstasjon er tatt ut av drift.

12. Riving av eksisterende anlegg

300 kV-kraftledningen Ertsmyra–Solhom skal fjernes innen to etter idriftsettelse av 420 kV-kraftledningen Ertsmyra–Fjotland.

1,2 km av 300 kV-ledningen Solhom–Arendal skal rives fra punkt mellom Myhankheia og Landsløk til Solhom koblingsstasjon innen to etter idriftsettelse av 420 kV-kraftledningen Fjotland–Arendal.

Det skal lages en plan for rivingen av ledningene. Planen skal forelegges NVE før arbeidene igangsettes, og den kan inngå i miljø-, transport- og anleggsplanen.

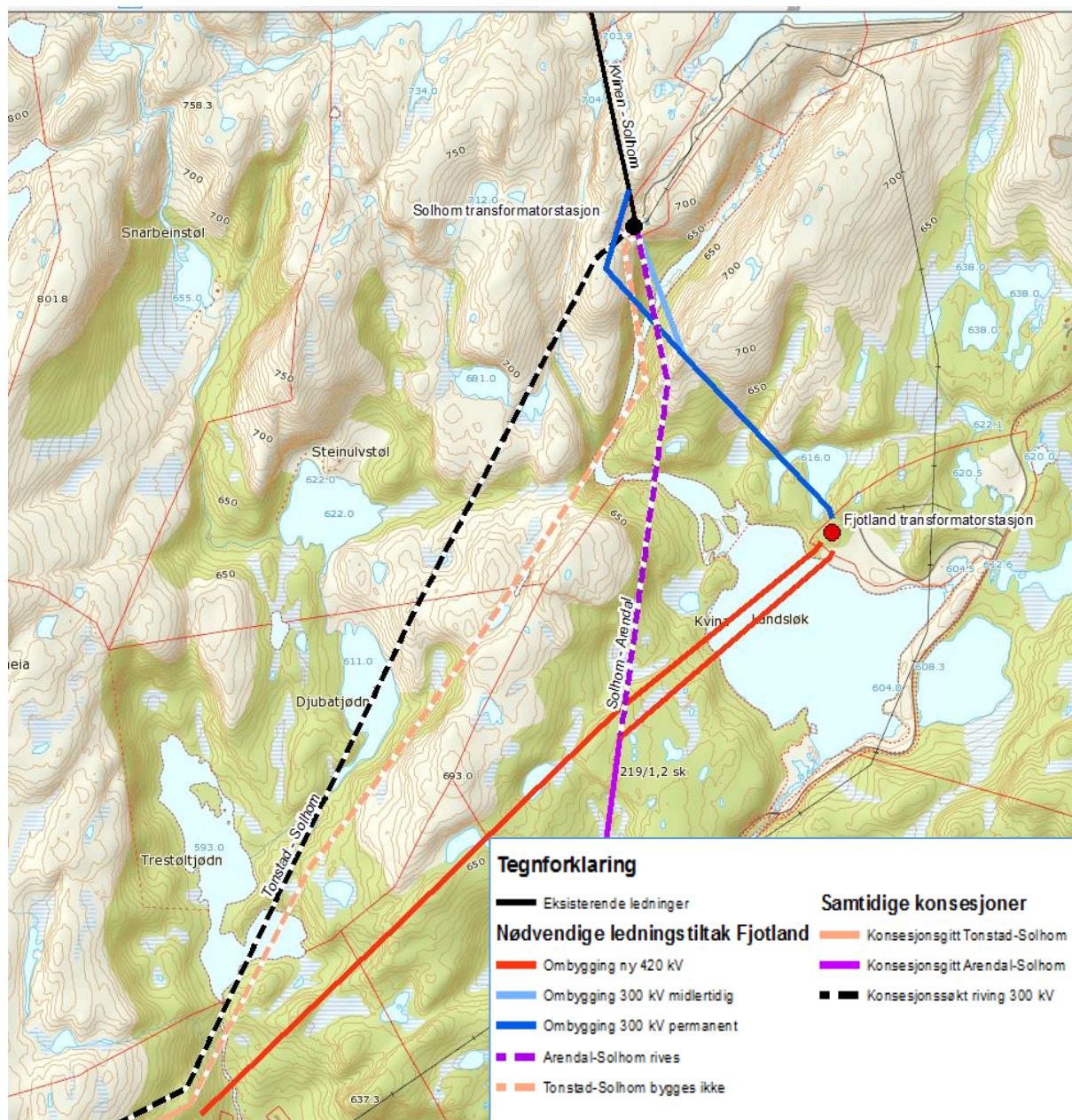
Klageadgang

Denne avgjørelsen kan påklages til Olje- og energidepartementet av parter i saken og andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra det tidspunkt denne underretning er kommet frem, jf. forvaltningsloven kapittel VI. En eventuell klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Siv Sannem Inderberg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

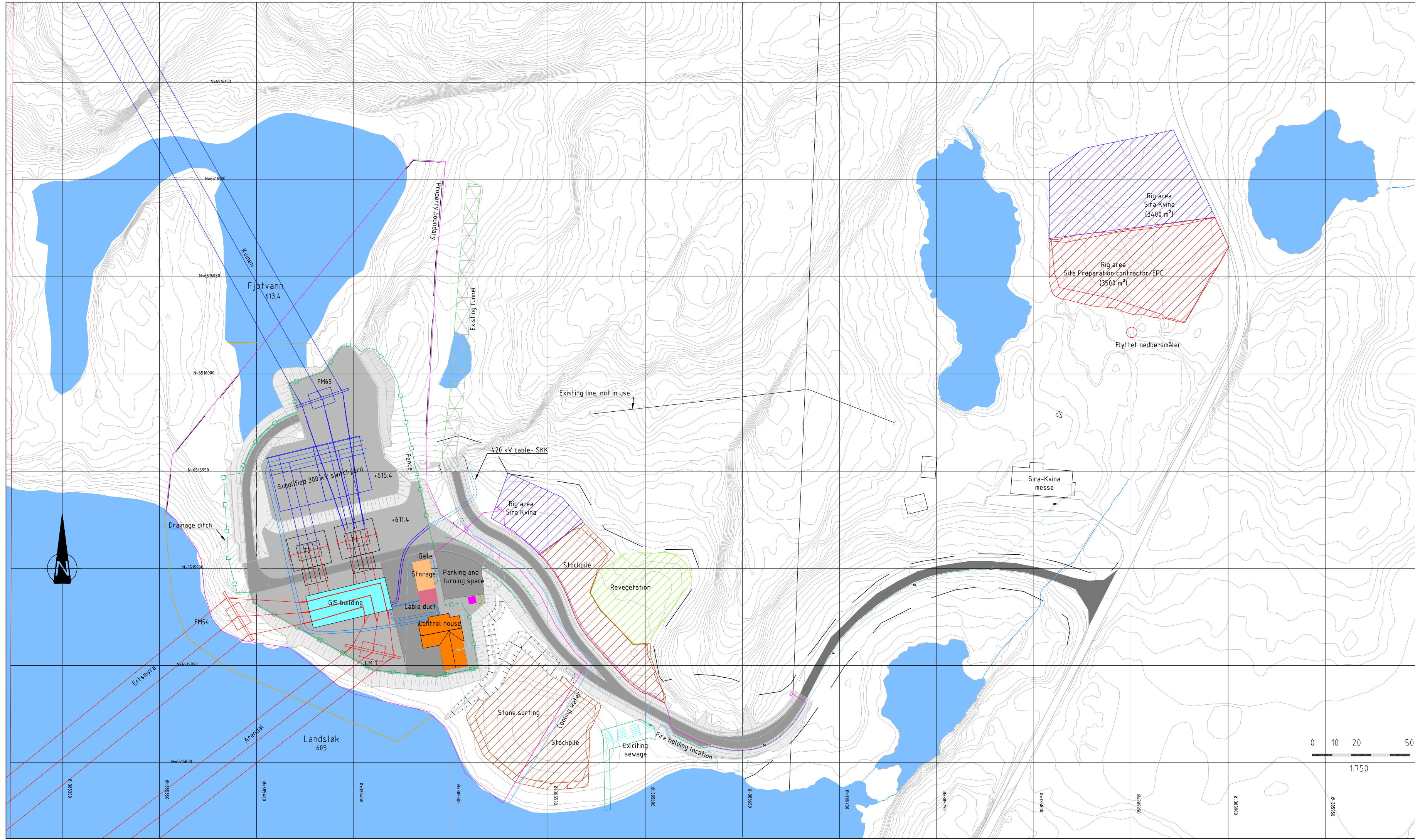

Figur 8. Omlegging/nybygging av ledninger i tilknytning Fjotland transformatorstasjon

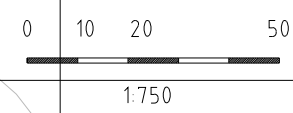
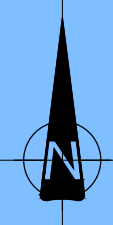

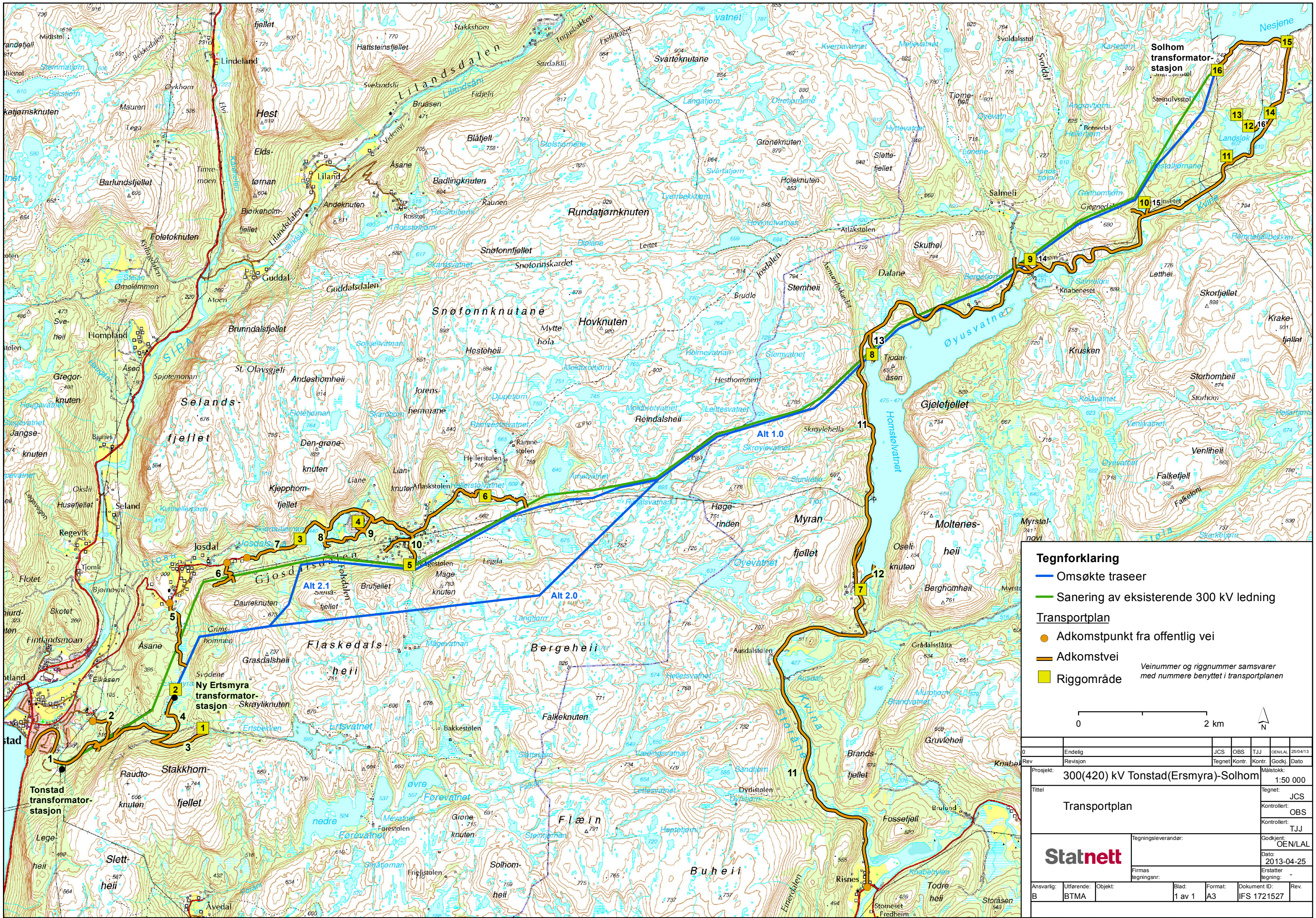
- Legend:**
- Property boundary
  - Fence
  - 300 kV line
  - Line without voltage
  - 420 kV line
  - Silt curtain(to be removed by D&B)
  - Fibre cable with manholes
  - Existing tunnel
  - Control house
  - Sira Kvina control room
  - Storage
  - GIS building
  - 22 kV substation
  - Telecom cabin
  - ▨ Rig area Stafnett
  - ▨ Rig area Sira kvina
  - ▨ Rig area/Stockpile
  - ▨ Revegetation
  - ⊗ Benchmark
  - VA
  - 420 kV Cable Sira Kvina
  - Field protection area (marksikringsgrense)
  - Asphalt paving
  - Gravel

15 Update		NOHAK/NOEFIT/NOARNG/NOARNG		26.08.15	
Rev.	Description	Prepared by	Checked	Approved	Date
1	FJO - Fjotland transformer station Site Plan as completed by the D&B Contract				16.06.2014
Scale		1:750		Prepared by NOSELE	
Checked		NOEFIT		Approved NOARNG	
Company's Drawing no.		174649-105		Date 16.06.2014	
Design responsible (Drawing)		Reason for publication		Region/Utility	
Sheet		Format		Document no.	
1/2		A1L		15	

Statnett Sweco Norge AS
 This document is issued by means of a computerized system. The digitally stored original is electronically approved. The approved document has initials entered in the approved-field. A manual signature is not required.

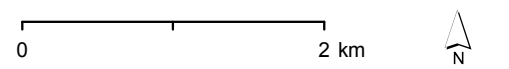
Tegnforklaring

- Omsøkte traseer
- Sanering av eksisterende 300 kV ledning

Transportplan

- Adkomstpunkt fra offentlig vei
- Adkomstvei
- Riggområde

Veinummer og riggnr. samsvarer med nummere benyttet i transportplanen

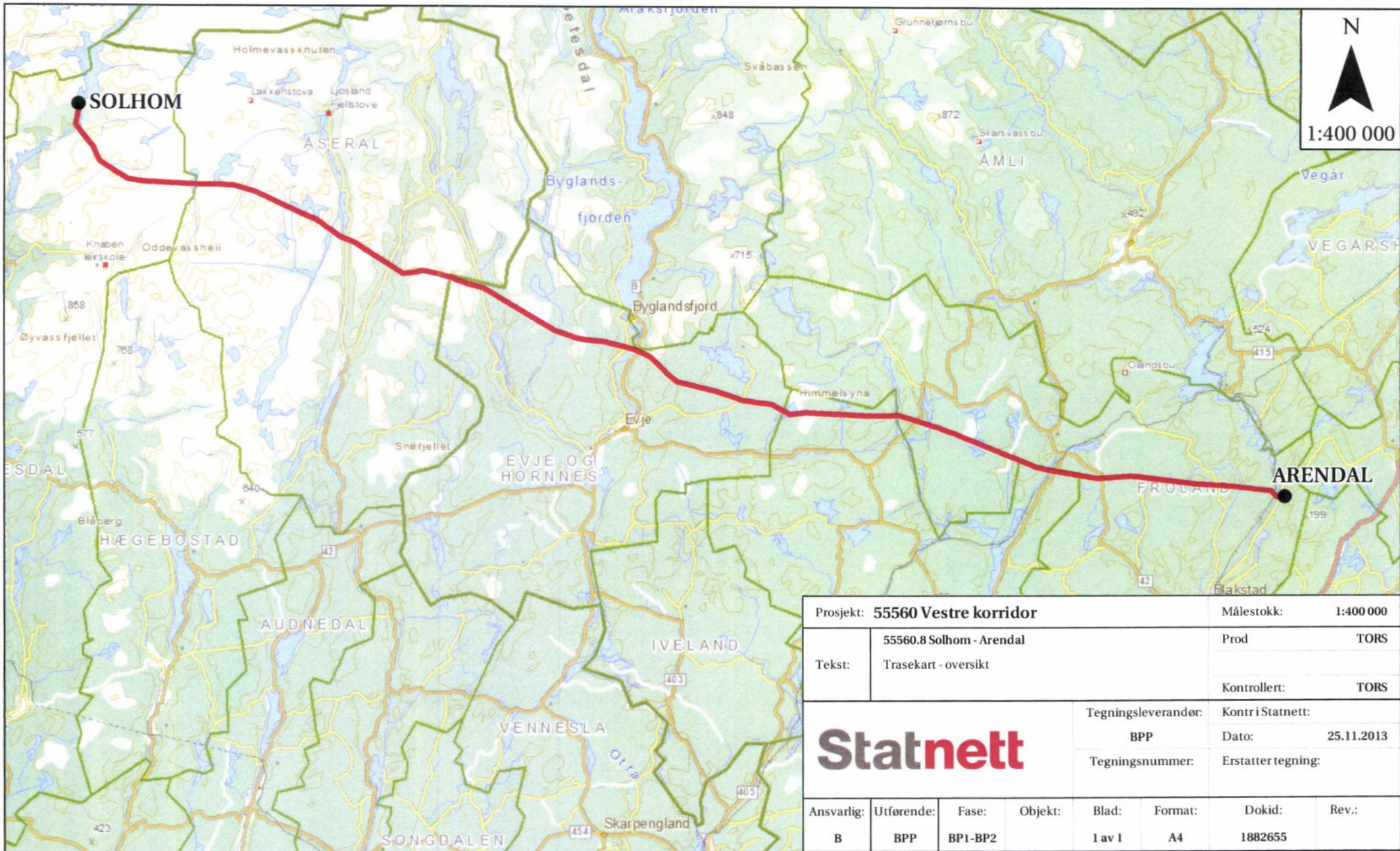
0	Endelig	JCS	OBS	TJJ	OEN/LAL	25/04/13
Rev	Revisjon	Tegnet	Kontr.	Godkj.	Dato	
Prosjekt: 300(420) kV Tonstad(Ersmyra)-Solhom					Målestokk: 1:50 000	
Titel: Transportplan					Tegnet: JCS	
					Kontrollert: OBS	
					Kontrollert: TJJ	
Statnett					Tegningsleverandør:	
					Godkjent: OEN/LAL	
					Dato: 2013-04-25	
					Erstatter tegning:	
Ansvarlig: B	Utførende: BTMA	Objekt:	Blad: 1 av 1	Format: A3	Dokument ID: IFS 1721527	Rev:

Deponi og adkomstveg til deponiet.

Prosjekt: 55560 Vestre korridor		Målestokk: 1:400 000
Tekst:	55560.8 Solhom - Arendal	Prod: TORS
	Trasekart - oversikt	Kontrollert: TORS
Statnett		Tegningsleverandør: Kontr i Statnett:
		BPP Dato: 25.11.2013
		Tegningsnummer: Erstatte tegning:
Ansvarlig: B	Utførende: BPP	Fase: BP1-BP2
Objekt:	Blad: 1 av 1	Format: A4
	Dokid: 1882655	Rev.:

Statnett SF
Postboks 4904 Nydalen
0423 OSLO

Vår dato: 03.02.2016

Vår ref.: 201502332-37

Arkiv: 611

Deres dato:

Deres ref.:

Saksbehandler:

Anette Ødegård

22959269/anod@nve.no

Fjotland transformatorstasjon. Samtykke til ekspropriasjon

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til søknad av 10.4.2015 fra Statnett SF.

NVE har, etter en samlet vurdering, funnet at samfunnsmessige fordeler som vinnes ved nedenfor angitte anlegg, utvilsomt er større enn skader og ulemper som påføres andre. For nærmere begrunnelse for vedtaket viser NVE til notatet "Bakgrunn for vedtak" av i dag.

I medhold av lov om overføring av fast eiendom av 23.10.1959, § 2 nr. 19, og bemyndigelse gitt ved kgl. res. 05.11.1982, gir NVE herved Statnett tillatelse til å kreve nødvendig grunn og rettigheter avstått i Kvinesdal kommune i Aust-Agder fylke for bygging og drift av Fjotland transformatorstasjon.

Tillatelsen gir rett til ekspropriasjon av eiendomsrett for følgende arealer:

- Et ca. 20 daa areal til Fjotland transformatorstasjon.
- En ca. 100 meter lang og fem meter bred adkomstveg fram til transformatorstasjonen.

Tillatelsen gir rett til ekspropriasjon av bruksrett for følgende arealer:

- Kraftledningsgatene:
  - En 2000 meter lang 420 kV kraftledning fra punkt mellom Myhankheia og Landsløk til Fjotland transformatorstasjon.
  - En 700 meter lang 420 kV kraftledning fra punkt mellom Myhankheia og Landsløk til Fjotland transformatorstasjon
  - En 1000 meter lang 300 kV kraftledning fra tilkoblingspunktet på dagens Solhom–Kvinen til Fjotland transformatorstasjon.
  - En midlertidig 250 meter lang 300 kV kraftledning fra Solhom koblingsstasjon til mast FM64.
  - Nødvendig areal for framføring av ovennevnte kraftledninger, inkludert mastefester. Klausuleringsbeltet utgjør normalt en ca. 40 meter bred trasé.
- Nødvendig adkomst, ferdsel og transport. Dette gjelder blant annet rettigheter til adkomst, ferdsel og transport av utstyr, materiell og mannskap på eksisterende privat vei mellom offentlig vei og

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsvieien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

lednings-/stasjonsanlegg, i terrenget mellom offentlig eller privat vei fram til ledningsanleggene og terrengtransport i ledningstraseen. Bruksretten gjelder også for uttransport av tømmer som hugges i traseen, nødvendig transport som følge av riving av eksisterende ledninger og uttransport av gammelt materiell. Bruksretten gjelder også landing med helikopter.

- Riggplasser. Rett til å etablere/bygge riggplasser. Bruksretten til riggplasser bortfaller når anlegget er satt i drift. Rett til å bruke eksisterende riggplasser.

Transformatoromtten er vist i gråmerket området i kart med målestokk 1:500. Kraftledningens trasé skal i det vesentlige være som vist med rød strek, mørkeblå strek og lyseblå strek på kart av mars 2015. Kartene er vedlagt konsesjonsdokumentet.

NVE forutsetter at Statnett SF forsøker å komme fram til minnelige ordninger med berørte grunneiere/rettighetshavere. Det forutsettes at Statnett underretter grunneierne/rettighetshaverne om ekspropriasjonstillatelsen, jf. forvaltningsloven kap. V. Vedlagte orienteringsbrev med NVEs påtegning bes sendt til grunneiere og rettighetshavere snarest.

Denne avgjørelsen kan påklages til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunkt underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningsloven kap. VI. En eventuell klage skal være skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes inn til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Ekspropriasjonstillatelsen faller bort hvis skjønn ikke er begjært innen ett år fra endelig vedtak, jf. oreigningsloven § 16.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Siv Sannem Inderberg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår dato: 03.02.2016

Vår ref.: 201502332-40

Arkiv: 611

Deres dato:

Deres ref.:

Saksbehandler:

Anette Ødegård

22959269/anod@nve.no

Tillatelser til å bygge Fjotland transformatorstasjon

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i dag gitt Statnett SF konsesjon og ekspropriasjonstillatelse for bygging og drift av nye Fjotland transformatorstasjon og å legge om 420 kV-ledningen Ertsmyra–Solhom, 420 kV-ledningen Arendal–Solhom og 300 kV-ledningen Kvinen–Solhom inn til Fjotland transformatorstasjon.

Fjotland transformatorstasjon er en del av et større oppgraderingsprosjekt, som innebærer oppgradering av sentralnettet fra Arendal og Kristiansand til Sauda fra 300 til 420 kV. Fjotland transformatorstasjon er nødvendig for å drifte de konsesjonsgitte ledningene Ertsmyra–Solhom/Fjotland og Solhom/Fjotland–Arendal på 420 kV. NVE mener 420 kV drift på ledningene mellom Ertsmyra og Arendal vil legge til rette for bedre utnyttelse av nye og eksisterende mellomlandsforbindelser ved feil/revisjoner i nettet, opprettholde forsyningsikkerheten og tilrettelegge for ny fornybar energi.

Fjotland transformatorstasjon er planlagt nord for vannet Landsløk på vestsiden av Sira-Kvina kraftselskaps tunnelportal. Det er gitt konsesjon til et innendørs gassisolert anlegg (GIS) med en grunnflate på ca. 640 m² og et kontrollanlegg/lager med en grunnflate på ca. 550 m². Arealbehovet for stasjonstomten er 20 daa.

420 kV ledningene Ertsmyra–Solhom og Solhom–Arendal skal legges om på en 2 km lang og 0,7 km lang strekning inn til Fjotland transformatorstasjon. 300 kV-ledningen Kvinen–Solhom skal legges om på en én km lang strekning inn til Fjotland transformatorstasjon. 1,2 km av eksisterende Solhom–Arendal rives inn til Solhom koblingsstasjon. Statnett fikk i vedtak av 21.5.2015 konsesjon til ny 420 kV ledning mellom Ertsmyra og Solhom, og til å rive eksisterende 300 kV ledning. Denne tillatelsen videreføres i ny konsesjon. NVE har satt vilkår om en miljø-, transport og anleggsplan og trafiksikkerhetstiltak.

Konsesjonsdokumentet, notatet ”Bakgrunn for vedtak” av i dag og kart som viser tiltaket er tilgjengelig på NVEs nettsider www.nve.no/kraftledninger.

Denne orienteringen sendes til alle hørings- og orienteringsinstanser. Den allmenne høringen, offentlige møter og møter med lokale og regionale myndigheter er en sentral del av NVEs konsesjonsbehandling. Gjennom denne prosessen, der enhver har adgang til å komme med sine innspill

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor

Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge

Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord

Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør

Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest

Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst

Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

og synspunkter, skal NVE sikre at det er gjort rede for alle sider ved saken. Vi har nå gitt konsesjon og takker for alle innspill og kommentarer som har kommet inn i den allmenne høringen.

Klage

Vedtaket kan påklages til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen kom fram eller klageren fikk eller burde ha skaffet seg kjennskap til vedtaket, jf. forvaltningsloven kap. VI. Parter (grunneiere, rettighetshaver og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (andre med spesielt nær rettslig, økonomisk eller faktisk tilknytning til saken og organisasjoner som representerer berørte interesser) har rett til å klage på vedtaket. Å avgi høringsuttalelse eller på annen måte bli orientert om saken gir ikke i seg selv gir klagerett på vedtaket.

En klage skal være skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes inn til NVE. Den bør inneholde en begrunnelse og opplysninger som gjør det mulig for NVE å avgjøre om klageren har klagerett. Etter forvaltningsloven skal NVE vurdere klagene og forberede saken før den sendes til Olje- og energidepartementet. Vi foretrekker at klager sendes til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Siv Sannem Inderberg
seksjonssjef

Anette Ødegård
rådgiver

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Mottakerliste:

Anne Elisabeth Lorange
Astrid Josdal
Avinor AS
Bernt Arne Kvinen
Bjørn Terje Galdal
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) - Region Sør
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder
Helene Elise Lorenzen
Jakob Torfinn Josdal
Jostein Knabenes
Landbruksdirektoratet
Odd Terje Moland
Odin Fornes
Per Knabenes
Per Svein Liland
Per Svein Liland
Peter Lorange
Sira-Kvina Kraftselskap

Sissel Olaug Kvinen
Statens vegvesen - Region sør
Steinar Liland
Steve Alan Liland
Tor Geir Kvinen
Vest-Agder fylkeskommune

Kopi til:

Statnett SF

Kvinesdal kommune
Nesgata 11
4480 KVINESDAL

Vår dato: 03.02.2016
Vår ref.: 201502332-39
Arkiv: 611
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Anette Ødegård
22959269/anod@nve.no

Tillatelser til å bygge Fjotland transformatorstasjon

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i dag gitt Statnett SF konsesjon og ekspropriasjonstillatelse for bygging og drift av Fjotland transformatorstasjon og til å legge om 420 kV-ledningen Erstmyra–Solhom, 420 kV-ledningen Arendal–Solhom og 300 kV-ledningen Kvinen–Solhom inn til Fjotland transformatorstasjon.

Fjotland transformatorstasjon er en del av et større oppgraderingsprosjekt, som innebærer oppgradering av sentralnettet fra Arendal og Kristiansand til Sauda fra 300 til 420 kV. Fjotland transformatorstasjon er nødvendig for å drifte eksisterende og konsesjonsgitte ledninger mellom Erstmyra og Arendal på 420 kV. NVE mener at 420 kV drift og øvrig oppgradering av nettet på Sør- og Vestlandet mellom Kristiansand og Sauda, vil bidra til gi høy utnyttelse av eksisterende og planlagte mellomlandsforbindelser ved feil/revisjoner i nettet, opprettholde forsyningssikkerheten og tilrettelegge for ny fornybar energi.

NVE har satt vilkår om utarbeidelse av en miljø-, transport- og anleggsplan. Planen skal bl.a. beskrive tiltak som reduserer den visuelle virkningen av transformatorbygget og steinfyllingen mot hyttefeltet som er planlagt sør for transformatorstasjonen. NVE har i tillegg satt vilkår om at det skal gjennomføres trafikksikringstiltak. Det skal bygges en ny busslomme og lages en ny gangveg på motsatt side av fylkesvegen ved Åsheim og fylkesveg 465 skal utvides nord for Lindefjell-Gunsteinsli.

Konsesjonsdokumentet, notatet ”Bakgrunn for vedtak” av i dag og kart som viser tiltaket er tilgjengelig på NVEs nettsider www.nve.no/kraftledninger.

Innsigelse

NVE viser til innsigelse fra Kvinesdal kommune av 9.9.2015. Av tillatelsene og notatet «Bakgrunn for vedtak» går det frem hva NVE har stilt vilkår om.

NVE ber Kvinesdal kommune vurdere om innsigelsen trekkes eller om innsigelsen opprettholdes. Vi ber om en tilbakemelding på dette innen tre uker fra det tidspunktet underretningen kom fram.

Med hilsen

Siv Sannem Inderberg
seksjonssjef

Anette Ødegård
rådgiver

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.